

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО
КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ №2
ВСЕУКРАЇНСЬКА СПІЛКА ВИКЛАДАЧІВ ПЕРЕКЛАДУ**



ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
з міжнародною участю

**ТЕРМІНОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ТА
НАВЧАННЯ ФАХОВИХ МОВ**

Харків, 11 березня 2015 року

Харків 2015

УДК 81 (082)

Затверджено рішенням кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (протокол № 5 від 17 лютого 2015 р.)

Організаційний комітет конференції:

А.П. Гетьман, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Академії правових наук України (голова)

І.П. Липко, завідувач кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого, кандидат філологічних наук, доцент (співголова)

Л.М. Черноватий, доктор педагогічних наук, професор, президент Всеукраїнської спілки викладачів перекладу (заступник голови)

Т.В. Колбіна, завідувач кафедри іноземних мов та перекладу Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця, доктор педагогічних наук, професор

С.М. Романюк, кандидат філософських наук, доцент кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого

Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Термінологічні проблеми перекладу та навчання фахових мов» з міжнародною участю. – Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2015. - 114 с.

До збірника увійшли тези доповідей наукової конференції, присвяченої термінологічним проблемам перекладу та навчання фахових мов, методики викладання іноземних мов, міжкультурної комунікації. Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів філологічних спеціальностей.

Адреса редакційної колегії:
61023, м. Харків, вул. Динамівська, 4
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Кафедра іноземних мов №2, тел. (057) 704-90-55, (057) 704-90-56

Тези розповсюджуються в електронному вигляді

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2015

ЗМІСТ

Артеменко Т.М. ДО ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	9
Володина Т.С. СЕМИОТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ПЕРЕВОДА НАУЧНОГО ТЕКСТА.....	11
Vorobyov V.V. TRAINING TALENT FOR THE FUTURE.....	13
Hashchuk N.S. TERMS AS PROBLEM OF TRANSLATING LEGAL DOCUMENTS.....	14
Гнезділова Я.В. РОЛЬ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ У ФОРМУВАННІ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ.....	16
Говорун А.В. ОСОБЛИВОСТІ ТА ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ.....	17
Гончарова Ж.М. ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ.....	19
Горбач Н.Л, Кальченко Т.М. МЕТОДЫ КРЕАТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ В МАЛЫХ ГРУППАХ.....	21
Демченко Д.І. ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ.....	24
Єрмоєнко І.В., Мягка М.М. КЛАСИФІКАЦІЯ ВІЙСЬКОВОЇ ДІЄСЛІВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В АНГЛОМОВНИХ ДІЛОВИХ ТА ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ.....	27

Дробіт І.М. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЧОТИРИКОМПОНЕНТНИХ ТЕРМІНІВ СФЕРИ ПСИХОЛОГІЇ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ.....	29
Зайцева М.О. ВІЙСЬКОВІ ТЕРМІНИ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД.....	31
Zinukova N.V. PROFESSIONAL APPROACH TO TRANSLATORS/INTERPRETERS TRAINING IN VIEW OF THE FAST GROWING NEED FOR COMPETENT TRANSLATORS IN A MULTILINGUAL WORLD.....	35
Іванова І.Л, Оганезова Г.С. ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ БОРОТЬБИ З КІБЕРЗЛОЧИННІСТЮ.....	36
Колбіна Т.В. НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ.....	37
Колос Ю.З. ВОЛОДІННЯ ЗАСОБАМИ КЕРУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЄЮ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕРЕКЛАДАЧА.....	41
Коршенко А.Є. ВИВЧЕННЯ ФАХОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ.....	43
Котляров Д.М. МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ. (АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК ДРУГА ІНОЗЕМНА).....	45

Коцюк Л.М., Струк Т.В. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЧІВ, ПРАЦІВНИКІВ-ЛІНГВІСТІВ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ КОМПАНІЙ, ПРЕДСТАВНИКІВ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ВІДДІЛІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЩОДО ЇХ РОБОТИ З ТЕРМІНАМИ.....	47
Кучеренко О.Ф. СУЧАСНА ТЕРМІНОЛОГІЯ СФЕРИ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ДО УКЛАДАННЯ ПЕРЕКЛАДНОГО ТЛУМАЧНОГО ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО СЛОВНИКА.....	50
Липко І.П. ФАХОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ТА ЗМІСТ НАВЧАННЯ ПЕРЕКЛАДУ У ГАЛУЗІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН.....	53
Лютвієва Я.П. ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ.....	55
Макогон Е.А., Новик С.А. МОДУЛИРУЮЩАЯ ФУНКЦИЯ ОБЩЕУЧЕБНЫХ НАВЫКОВ ПРИ ФОРМИРОВАНИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ ВЫПУСКНИКА ВУЗА.....	57
Малєєва Т.Є. ПРОЦЕСС ПЕРЕКЛАДУ ЯК БАГАТОАСПЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ.....	59
Mishchenko V.YA. TERMINOLOGY WORK BY TRANSLATORS.....	60
Ольховська А.С. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЯК ОСНОВА ФАХОВОГО НАВЧАННЯ.....	62
Пантелеева Е.Я. О НЕКОТОРЫХ ПОДХОДАХ К ПЕРЕВОДУ ЮРИДИЧЕСКИХ ТЕКСТОВ РАЗЛИЧНОГО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЯ.....	65

Панченко О.І. ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ІНТЕРНЕТ-ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	67
Попович Н.Г. ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОГО ПЕРЕКЛАДУ.....	69
Проценко Г.В., Святовець В.В. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ ЮРИДИЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ.....	71
Романюк С.Н. КОМПЬЮТЕРНЫЕ ПРОГРАММЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ПЕРЕВОДЧИКОВ И ПЕРЕВОДЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ В НЕЯЗЫКОВЫХ ВУЗАХ.....	73
Савицька Л.В. ВИКЛАДАННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ СТУДЕНТАМ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	77
Сазанова Л.С., Русанова Л.І. ОСОБЛИВОСТІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА НАПРЯМОМ «ПРАВОВІДСТВО».....	79
Святовець В.В., Проценко А.В. ОРГАНИЗАЦИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ НАД ТЕРМИНОЛОГИЕЙ.....	81
Сорока Н.А. РОЛЬ КОГНИТИВНИХ МЕХАНІЗМІВ МОВЛЕННЯЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРЕКЛАДАЧА.....	83
Сорокіна Г.М., Томах Т.І. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	85
Станкевич М.Д. ВПРАВИ ДЛЯ НАВЧАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ ФАХОВИХ ТЕКСТІВ.....	87

Стрілець В. В. ВИМОГИ ДО ВОЛОДІННЯ НАФТОГАЗОВОЮ ТЕРМІНОЛОГІЄЮ МАЙБУТНІМИ ТЕХНІЧНИМИ ПЕРЕКЛАДАЧАМИ.....	89
Стрілець Л.К., Кумпан С.М. НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ КУРСАНТА - МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	91
Черкасова Т.М. ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПРОФЕСІЙНИХ ТЕКСТІВ СТУДЕНТАМИ ЮРИДИЧНИХ ВНЗ.....	94
Черноватий Л.М., Хомуленко Т.Б. МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ФАХОВОЇ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА РІВНІ МАГІСТРАТУРИ.....	96
Чурсіна Л.В. ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ПРОБЛЕМИ У ЮРИДИЧНІЙ ПРАКТИЦІ (ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД).....	98
Chergui Mehdi, Chursina Ludmila L'ENSEIGNEMENT/APPRENTISSAGE DE LA TERMINOLOGIE JURIDIQUE DANS LE CONTEXTE DE LA MÉTHODE D'IMMERSION TOTALE.....	100
Шуневич Б.І. ВЗАЄМОДІЯ <i>СТУДЕНТ-ВИКЛАДАЧ</i> ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО І ТРАДИЦІЙНОГО КЕРУВАННЯ ПРАКТИКОЮ.....	102
Щокіна Т.М. РОЗУМІННЯ МОВЛЕННЯ ЯК ПІДГРУНТЯ МОВЛЕННЄВОЇ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	104
Яковенко Н.В., Старченко Я.С. МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ ТА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	

ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ.....	107
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	110

ДО ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Артеменко Т.М. (Харків)

У сучасному світі правова комунікація має велике значення у зв'язку з збільшенням контактів між державами. Потреба в юридичному перекладі зростає в умовах глобалізації. У цьому контексті фахівцями приділяється багато уваги певним лінгвістичним особливостям перекладу юридичних текстів, особливостям термінології різних правових систем, дослідженням впливу мультикультурного середовища на термінологічні особливості. Знання термінологічної лексики, правильне використання фахової термінології мають велике значення в професійній діяльності перекладача для його успішної трудової діяльності.

Термінологічна підготовка фахівця неможлива без усвідомленого засвоєння фахової термінології, формування словника спеціаліста. Термінологічна грамотність сприяє формуванню професійної мовної культури. Важливою є робота з сучасними словниками юридичних термінів, яка допомагає студентам досягти певного рівня мовної компетенції, що сприяє формуванню професійної компетентності перекладача.

Мовні засоби відіграють суттєву роль в юридичній діяльності. Навчання студентів правильному використанню професійної лексики є однією з основних вимог при підготовці перекладачів, майбутня діяльність яких передбачає роботу з діловою юридичною документацією, аутентичними професійними текстами, зокрема текстами міжнародних правових документів. Виконанню цієї вимоги сприяє формування певного словникового запасу, який створюється під час аналізу зразків ділової переписки та аутентичних юридичних документів. Студенти отримують навички практичної діяльності за фахом, які є першочерговими. Робота з аутентичними документами спрямована на вивчення спеціальних термінів, сталих виразів, мовленнєвих кліше для підготовки різних юридичних документів та ін., навички використання яких студенти повинні мати можливість придбати на протязі занять при виконанні різноманітних письмових

та усних завдань. Використовуються різноманітні вправи, які спрямовані на засвоєння юридичних термінів: лексичні вправи, які спрямовані на те, щоб навчити студента визначати сутність слова; лексико-граматичні вправи, які удосконалюють мовлення студентів, при цьому звертається увага на засвоєння граматики; вправи на засвоєння лексичного матеріалу; стилістичні вправи. Тематика занять при цьому повинна відображати проблеми, які є актуальними у юридичній практиці. У процесі роботи над аутентичними правовими текстами студенти не тільки поповнюють лексичний запас, а також оволодівають навичками різних видів читання, навчаються правильно аналізувати професійну інформацію. Опануванню навичками розуміння певних юридичних документів може сприяти система тестів, постійне використання яких підвищує ефективність засвоєння матеріалу.

Майбутній перекладач повинен засвоїти термінологічну лексику, навчитися грамотно читати спеціальну юридичну літературу, перекладати професійно-орієнтовані тексти, правильно користуватися лексикографічними джерелами під час роботи з юридичною термінологією, обробляти інформацію за фахом. Цьому сприяє правильна організація навчального процесу, правильна методика навчання майбутніх перекладачів професійної термінології та різним комунікативним стратегіям, які він повинен вміти використовувати у практичній діяльності.

Методика навчання майбутніх перекладачів професійної термінології може бути ефективною при той умові, що завдання по вивченню, закріпленню професійної термінології ускладнюються поступово при наявності необхідних дидактичних матеріалів. Необхідно розробити комплекс завдань, які сприятимуть формуванню мовної компетенції та оволодінню професійною термінологією, забезпечать розширення термінологічного словника, сприятимуть можливості отримання та використання професійної інформації в процесі роботи з аутентичними документами.

СЕМИОТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ПЕРЕВОДА НАУЧНОГО ТЕКСТА

Володина Т.С. (Киев)

Перевод научного текста является развитием знака, семиозисом, в ходе которого отношения между знаками приобретают интерпретационно-динамический характер, обусловленный взаимодействием знака, объекта и интерпретант, актуализирующих динамическую модель изучаемого объекта и одновременно указывающих путь движения авторской мысли [3: 39; 4: 165]. Речь идет о взаимодействии исходного авторского концепта и его интерпретации переводчиком. Данная взаимосвязь осуществляется на границе личностной семиосферы переводчика – области усиленного смыслообразования и актуализации механизмов реконструкции всей системы [2: 13], где задается путь реконструкции фрагмента дискурса, в котором он был создан. Именно здесь переводчик структурирует и систематизирует чужие смыслы и обогащает свои, то есть осуществляет собственно *перевод*.

Исследование перевода как интерпретационной деятельности нашло отражение в классификации видов переводов Р. Якобсона, который описывает *три* типа интерпретации знаков: 1) с помощью других знаков того же языка – внутриязыковой перевод, или переименование; 2) интерпретация вербальных знаков посредством иного языка – межъязыковой перевод, или собственно перевод; 3) интерпретация вербальных знаков посредством невербальных знаковых систем – межсемиотический перевод, или трансмутация [5: 362].

Перевод научного текста является развитием системы интерпретант, выраженных, в нашем случае, *новообразованными* лингвистическими терминами, и соотносится с процессом терминологизации в научном дискурсе. Терминологизация как циклический процесс развития знака состоит из *трех* этапов: первый – переход *социального* в *когнитивное*, или формирование метазнака, второй – переход *когнитивного* в *коммуникативное*, или формирование метатекста, и третий – переход *коммуникативного* в *социальное*,

или фиксация (объективация) производного знака. В соответствии с данными этапами знаковой деятельности знак проходит стадии собственно знака–метазнака–метатекста и вторичного знака, при этом знак сохраняет свойства социальности, ментальности и индивидуальности [1: 99–100]. В аспекте научного переводного творчества нарушение одного из этапов развития знака приводит к созданию квазизнака, не объективирующего результаты научного познания и не соответствующего условиям научной коммуникации.

Таким образом, перевод научного текста как *семиотический процесс* характеризуется *универсальными* (интерпретационно-динамические отношения между знаками, порождающими метазнаки как систему интерпретантов, актуализирующих знание об объекте и субъекте коммуникации и онтологически предполагающих последующие переводы) и *специфическими* (направляющая вентивная презентация определенных типов знака, представляющих объект познания и задающих вектор реконструкции исходного авторского открытия, а также активное взаимодействие смыслов на границе личностной семиосферы, на которой происходит воссоздание чужого и обогащение своего собственного смысла) параметрами.

Литература

1. Алексеева Л. М. Медицинский дискурс: теоретические основы и принципы анализа // Л. М. Алексеева. – Пермь : Изд-во Перм. ун-та, 2002. – 200 с.
2. Лотман Ю. М. О Семиосфере / Уч. Записки Тартуского гос ун-та. // Ю. М. Лотман. – Тарту : Тарт. гос. ун-т., 1984. – С. 5–23.
3. Моррис Ч. У. Основания теории знаков / Семиотика // Чарльз Уильям Моррис. – Благовещенск : БГК им. А. И. Бодуэна де Куртене, 1998. – С. 36–83.
4. Пирс Ч. С. Элементы логики. *Grammatica speculativa* / Семиотика // Чарльз Сандерс Пирс. – Благовещенск : БГК им. А. И. Бодуэна де Куртене, 1998. – С. 149–206.

5. Якобсон Р. О лингвистических аспектах перевода / Избранные работы // Роман Осипович Якобсон. – М. : Прогресс, 1985. – С. 361–369.

TRAINING TALENT FOR THE FUTURE

Vorobyov V.V. (Kharkiv)

The topic of this article is the pan-European initiative called Elia Exchange that targets intensifying contact and communication between the academic and business worlds in the area of translation services.

Elia Exchange is a cooperation initiative involving universities, translation students and language service providers that are members of ELIA – European Language Industry Association, a forum of translation, localization and interpreting companies that promotes and facilitates business development and professional standards in the language industry.

The purpose of the above mentioned program is to devise practical and mutually beneficial partnerships with universities offering translation study degrees to better prepare translation students for the rapidly changing world of the language industry.

Elia Exchange program strives to achieve this through three interlinked mechanisms:

- the Elia Exchange Online Database for offering and finding internships and sharing educational materials, ideas, CAT-tools usage techniques, and best practices,
- the Elia Exchange Forums to enhance cooperation between industry and academia in general and discuss hot topics around translation studies,
- the Elia Exchange guidelines for internships via flexibleframework Memorandum of Understanding (MoU).

The Elia Exchange is promoted thanks to the efforts of the Regional Coordinators who are volunteers from Elia LSPs. They are trying to foster the relationship between the industry and the academic institutions, help transferring usable and valuable practices from other countries and regions, organizing regional meetings for the

exchange of ideas, discussions on curriculum content, workshops on new skills, debates on employability, etc.

TERMS AS PROBLEM OF TRANSLATING LEGAL DOCUMENTS

Hashchuk N.S. (Lviv)

Due to the recent developments in international economic and political relations the role of contrastive analysis in different legal languages and of methods/techniques in translating legal documents has increased. One of the biggest challenges that the legal translators have to cope with is translation of legal terminology.

The aim of the report is to identify the main problems in translating legal terms.

Terminological problems were deeply researched by such scholars as H.O. Vynokur, A.A. Reformators'kyi, O.S. Akhmanova, V.P. Danylenko, N.Z. Kotelova, S.V. Hryniev and others. Term is usually considered to be linguistic mean to express some specific notion. Difficulties in translating terminology consist in: ambiguity of terms, absence of equivalence and national variety of terms.

Legal translation poses special challenges to the translators as legal language is very much a system-bound language. Legal translation is a type of specialist or technical translation, a translational activity that involves language of and related to law and legal process [1:1]. Thus, a legal term may be defined as a: "title given to a set of facts and circumstances which satisfies certain legal requirements and has certain legal consequences" [2:1076]. Therefore, in order to understand a legal concept, the translator is obliged to analyze the source legal system. Also the translator has to possess sufficient knowledge of the target legal system as well. Legal translation requires both cognitive and communicative approach to the material – the knowledge of source and target legal systems and the assessment of the recipient and the function of the target text. Translation strategies for legal terms, as other culture-bound terms, range from target language (TL) oriented strategies to source language (SL) oriented strategies. The TL-oriented strategies try to assimilate the terms of the source legal system both into the

target language and the target legal system by using equivalents similar in their meaning and function to those in a source legal system. The SL-oriented strategies seek to preserve the semantic content of the terms of a source legal system intact and often present them in a maximum close form to the source language [2: 5].

Legal terms are dynamic in nature and their meaning alters under the influence of changes in the social and cultural environment and of the development of human knowledge and new technologies. There are three subcategories of legal terms: purely technical terms, semi-technical terms and non-technical legal terminology.

1. Purely technical terms are monosemic, semantically stable and unambiguous and almost exclusively attached to their legal context. The interpretation of a legal contract largely depends on the correct translation of these terms.

2. The semi-technical legal lexis represents perhaps the most problematic group of terms for a translator, since it can contain terminology with one or many meanings in the everyday language as well as one or many meanings in the specialised legal context. The translation of semi-technical terms is complicated by their additional and often connotative meaning, the range of partial synonyms and the context.

3. Non-technical terms. These terms are general words that maintained their everyday meaning without acquiring legal import but regularly occur in legal texts [3:22-32].

Translation researchers suggest several strategies for translation of legal terminology; the most common of them are functional equivalence, formal equivalence, borrowing and description (paraphrasing). Each of the strategies has its advantages and disadvantages which will be discussed in future research.

References

1. Cao Deborah Legal Translation // Deborah Cao / Handbook of Translation Studies. – 2010. – PP. 5
2. Janulevičienė V. Translation strategies of English legal terms in the bilingual Lithuanian and Norwegian law dictionaries / V. Janulevičienė, S. Rackevičienė // Mykolas Romeris University : Societal Studies. – 2011. - № 3(3). – P. 1073–1093.

3. J. Rek-Harrop J. Polish and English translation of jurilinguistic discourse / J. Rek-Harrop J. – [Electronic source]. – Available at: www.harroptranslations.com

РОЛЬ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ПРАКТИКИ У ФОРМУВАННІ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ

Гнезділова Я.В. (Київ)

Майбутні перекладачі повинні бути озброєні сучасними науковими знаннями, володіти комплексом необхідних фахових умінь. У цілеспрямованому формуванні професійної майстерності перекладача вищого рівня виняткова роль належить перекладацькій практиці магістрів.

Згідно навчального плану перекладацька практика з другої іноземної мови у Київському національному лінгвістичному університеті (далі КНЛУ) проводиться у Х семестрі і триває 3 тижні – 162 години (108 академічних годин при 6-денному робочому тижні на базі практики + 54 години самостійної роботи). Проаналізуємо роль перекладацької практики у формуванні термінологічної складової перекладацької компетенції студентів на основі звіту керівників перекладацької практики студентів груп МПЯп 52-13; МПжит 53-13; МПтур 54-13; МПар 55-13; МПкор 56-13 факультету сходознавства КНЛУ в 2014 році (керівники практики – доц. Петренко І.В., викл. Бураго О.Г., викл. Циган Л.В.).

Метою зазначеної перекладацької практики було формування у студентів на базі отриманих в університеті знань, професійних умінь та навичок перекладу з англійської мови на українську і з української мови на англійську, а також виховання потреби системно поповнювати свої знання і творчо їх застосовувати в практичній діяльності у сфері їх майбутньої спеціальності. Згідно з профілем обраної спеціальності, перекладацька практика була покликана допомогти студентам оволодіти механізмом акту міжмовної комунікації, а також навчити

правильному вибору перекладацької стратегії. Особливу увагу було приділено виробленню практичних умінь у сфері перекладацької діяльності в діловому спілкуванні, листуванні, і, особливо, під час встановлення ділових стосунків з закордонними партнерами.

Перекладацька практика студентів здійснювалася на базах підприємств різної форми власності міста Києва, що відповідає вимогам положення про практику студентів ВНЗ.

Таким чином, саме перекладацька практика дає студентам можливість поєднати свою теоретичну підготовку з практичною діяльністю безпосередньо на підприємстві, поповнити свій термінологічний запас в тій чи іншій галузі, відшліфувати свої навички, а також перевірити свою готовність до праці в обраній професії. Вважаємо перекладацьку практику ефективним засобом у формуванні термінологічної складової перекладацької компетенції студентів.

ОСОБЛИВОСТІ ТА ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ

Говорун А. В. (Харків)

Особлива актуальність питань порівняльного аналізу у сфері права, методологія перекладу юридичних текстів обумовлюється значними змінами у сфері міжнародних відносин за останні десятиріччя. Мова права включає спеціальну лексику, що охоплює великий ряд правових галузей. Під час перекладу юридичних текстів необхідно враховувати різницю у законодавствах країн, особливості українського та англійського дискурсу, а також. Під час перекладу з однієї мови на іншу виникає проблема адекватної передачі змісту юридичного тексту, що обумовлює необхідність перекладацьких трансформацій, а саме, лексичних, оскільки мова права – це особлива лексика, яка має особливе термінологічне наповнення.

Вивчення мовних особливостей писемного та усного спілкування у межах юридичного контексту набуває великого значення. До таких особливостей

відносяться:

1. Насиченість юридичного контексту великою кількістю юридичних термінів, багато з яких перекладаються на український словосполученнями та через опис (to seek - намагатися добитися, waiver - відмова від права, injunction - судова заборона тощо).

2. Ідіоматичні та фразеологічні словосполучення у юридичному контексті, що не вживаються або рідко вживаються у літературній мові (to make default - не виконувати обов'язки 2. не з'являтися у суд; to meet claim - оскаржити позов тощо).

3. Деякі стилістичні особливості юридичного контексту:

а) поширене застосування в англійській мові еліптичних конструкцій (скорочених, без артиклей), особливо у типових документах, форма и зміст котрих можуть змінюватися у невеликих межах (повідомлення, рішення, заключення);

б) використання зворотів офіційно-канцелярського стилю у документах, що стосуються загальних або адміністративних питань;

в) регламентоване використання дієслівних форм та зворотів мови спеціальної термінології в особливих юридичних документах.

4. Вживання латинських слів та висловів у юридичному контексті: mens rea, провина; pro forma - для форми тощо.

5. Скорочення, більшість яких використовується тільки у юридичних текстах і документах: (англ.) ALJ — Administrative Law Judge — суддя адміністративного суду; USJC — United States Judicial Code — кодекс законів США про судоустрій; CtApp - Court of Appeal — апеляційний суд тощо.

6. Різні значення юридичних термінів у різних країнах. Так, наприклад: в Англії county — графство, а в США county — округ тощо.

Під час перекладу юридичних текстів слід пам'ятати, що багато звичайних слів у юридичному контексті можуть мати термінологічне значення, і щоб запобігти інтерференції, тобто втручання будь-яких відомих значень слів та

висловів загального значення у юридичний текст, необхідно використовувати спеціальні словники та довідники.

Труднощі перекладу юридичних термінів визначаються комплексом причин. До основних слід віднести такі:

1. труднощі, що обумовлюються мовною природою терміна;
2. труднощі, пов'язані з специфічними сло́жностями, связанные со специфическими характеристиками юридичного терміна;
3. труднощі, що виникають із розбіжності правових систем держав, а внаслідок, із різним значенням термінів-аналогів, відсутністю перекладацьких відповідностей;
4. труднощі, обумовлені недостатньою підготовкою осіб, що займаються перекладацькою діяльністю.

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ

Гончарова Ж.М. (Харків)

За останнє десятиріччя економічна галузь зазнала інтенсивного розвитку. Економічна терміносистема, в свою чергу, динамічно розвивається, знаходиться в тісному контакті з життям і розвитком суспільства, реагує на зміни мовної ситуації, передає наукову інформацію.

Складні економічні терміни являють собою стале словосполучення, за яким закріплене певне термінологічне значення. Наприклад: *conclusive notice* – кінцеве попередження; *arrival on departure* – свідчення під присягою. Переважна більшість складних економічних термінів становлять препозитивні атрибутивні словосполучення, тобто такі словосполучення, де є означення і означуваний компонент і означення займає в словосполученні початкову позицію.

Переклад складних економічних термінів складається з двох основних процедур – аналітичної та синтетичної. Велику роль при перекладі словосполучень відіграє саме аналітичний етап – переклад окремих його компонентів. А для цього необхідно правильно визначити компоненти складного

терміна, оскільки ними можуть бути не тільки слова, а й словосполучення, що входять до складу складного терміну.

Важливо також встановити, в яких семантичних відносинах перебувають компоненти між собою та з головним компонентом терміна-словосполучення. Характер цих відносин й визначає порядок та сам зміст перекладу складного терміну. Синтетичний етап перекладу передбачає вибудовування компонентів в залежності від зазначених семантичних відносин і отримання остаточного варіанту перекладу складного економічного терміну.

Метод опису – передача слова за допомогою поширеного пояснення значення англійського слова. Цей прийом вживається як у випадку відсутності відповідного за значення слова в рідній мові, так і при поясненні слова у словнику. Наприклад: *Accrual right* – право на витягнення доходу; *account* – несплачена боргова вимога; *official accusation* – офіційне звинувачення (у скоєні злочину); *acknowledgment of will* – неофіційне признание заповідачем перед свідком, що може це підтвердити, що підпис під заповітом належить заповідачеві; *on account of whom it may concern* – за рахунок тих, кого це може стосуватись (страхова формула);

Метод калькування – переклад англійського слова чи словосполучення за його частинами з наступним складанням цих частин. Такий переклад відтворює англійське слово дослівно. Наприклад: *Multiple accredit* – множинне акредитування; *accomplice of attempt* – співучасник у замаху; *according to law* – у відповідності до закону;

Метод транскрибування – передача літерами рідної мови звучання англійського слова. Наприклад: *Special Systems Industry* – Спеціал Систем Індастрі.

Переклад за допомогою використання різних прийменників. Наприклад: *Accredited person* – особа, в присутності якої виконується акредитування; *to acknowledge the compliment* – відповісти на почесі; *acquisition by conquest* – заволодіння майном шляхом захоплення.

Значні труднощі при перекладі англійських економічних термінів викликають і багатокомпонентні економічні терміни окремі елементи яких відрізняються від компонентів еквівалента рідною мовою, але такі терміни в економічній термінології зустрічаються рідко. Наприклад: *Private nuisance* – джерело небезпеки. Найбільш складними для перекладу є терміни, які мають навіть в економічній галузі мають різні значення. Наприклад, *Notice, Charge, Account*.

Література

1. Карабан В. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми – Вінниця: Нова книга, 2004. – 574 с.

МЕТОДЫ КРЕАТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ В МАЛЫХ ГРУППАХ

Горбач Н.Л, Кальченко Т.М. (Харьков)

За последние годы в методике преподавания английского языка большое внимание уделяется вопросам организации самостоятельной работы, предусматривающие вовлечение каждого обучаемого в активную познавательную деятельность. Исходя из этого, зарубежные педагоги разработали ряд методик по организации учебной деятельности учащихся, основной идеей которых является самостоятельная работа в малых группах. Использование подобной практики не является новинкой.

Обучение в малых группах использовалось в Западной Германии, Нидерландах, в Великобритании, Австралии, Израиле, Японии. Но основная идеология была детально разработана тремя группами американских педагогов из университета Джона Хопкинса (Р.Славин), университета Миннесота (Роджерс Джонсон и Дэвид Джонсон), группой Дж. Аронсона, Калифорния.

Идея обучения в сотрудничестве чрезвычайно гуманна по самой своей сути и, следовательно, педагогична.

Часто преподаватель не в состоянии оказать помощь каждому конкретному обучаемому и тогда они сами в состоянии взять ответственность на себя, работая в небольших группах и отвечая за успехи каждого, таким образом, учась помогать друг другу. Если член команды микро группы что-то не понял, можно обсудить проблему с другими членами команды, знающими материал лучше. А если от индивидуального успеха зависит успех всей группы, то нельзя не осознавать ответственность и за свои успехи и за успехи своих товарищей.

Практика показывает, что вместе учиться не только легче и интереснее, но и значительно эффективнее. В этом заключается задача креативного метода обучения в малых группах.

Главная идея обучения в сотрудничестве - учиться вместе, а не просто что-то выполнять вместе!

Самый популярный и наиболее эффективный метод при обучении английскому языку, обучение в команде.

Этот метод уделяет особое внимание "групповым целям" (team goals) и успеху всей группы (team success), и это достигается только в результате самостоятельной работы каждого участника малой группы в постоянном взаимодействии с другими участниками этой же группы. Таким образом, задача каждого состоит не только в том, чтобы познать что-то вместе, но и в том, чтобы каждый, участник команды овладел необходимыми знаниями, сформировал нужные навыки и при этом, чтобы вся команда знала, какого уровня достиг каждый. Вся группа заинтересована в усвоении информации каждым ее членом, поскольку успех команды зависит от вклада каждого, совместном решении поставленной перед ними проблемы. Пути организации данного метода:

- бессистемные проверки,
- индивидуальные тесты,
- распределение ролей,

- расписанные части заданий,
- циклические вопросы (Round Robin Answers),
- индивидуальная работа до (Individual Work Before),
- индивидуальная работа после (Individual Work After),
- демонстрация проверенных навыков (Demonstrated Skills Checked),
- обсуждение подписанного учащимся списка работ,
- отслеживание участия каждого в работе группы,
- практический тест,
- требование аргументировать и объяснять даваемые ответы на вопросы,
- требование редактировать работы товарищей по группе,
- требование обучить чему-либо товарища по группе.

Группы в рамках обучения:

- Один вариант ответов на группу.
- Все должны быть согласны с этим вариантом.
- Каждый должен уметь дать объяснения ответов группы.

Психологи, изучающие работу в малых группах, заметили, что, если оцениваются усилия, затрачиваемые в группе для достижения общего результата, то мотивация изучения предмета гораздо выше, чем при традиционном обучении. К тому же убирается некоторый страх при говорении на английском языке в присутствии преподавателя, из-за боязни сделать ошибки и получить низкую оценку.

Литература

1. Ann Robinson. Cooperative Learning and the Academically Talented Student University of Arkansas at Little Rock, 1991
2. Robert E. Slavin. Student Team Learning: A Practical Guide to Cooperative Learning (Developments in Classroom Instruction), 1991

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ

Демченко Д.І. (Харків)

У євроінтеграційному поступі України юридична наука й освіта набувають надзвичайної важливості, оскільки від їхнього рівня розвитку залежить реалізація таких важливих завдань, як здійснення правової реформи, адаптація законодавства України до законодавства ЄС, створення ефективної правової системи і громадянського суспільства, підвищення якості законотворчої і правозастосовної діяльності, що, в свою чергу, сприятиме утвердженню України як високорозвиненої, соціальної за своєю сутністю, демократичної, правової держави, в якій визнається і діє принцип верховенства права.

Розвиток української юридичної науки й освіти відбувається під впливом як загальних цивілізаційних процесів (глобалізація світу, зростання конкуренції на всіх рівнях і в усіх сферах суспільного життя, бурхливий розвиток науково-інформаційних технологій, демократизація суспільства), так і внутрішніх чинників державного розвитку та будівництва (створення ринкового середовища, реформування багатьох сфер суспільного життя, активізація кодифікаційних процесів, становлення громадянського суспільства тощо).

Сучасна вища юридична освіта в Україні здобуває нового змісту і змінюється відповідно до розвитку правових знань та з урахуванням нових суспільних потреб (державно-правових, політичних, економічних, науково-технічних, культурно-освітніх тощо). У зв'язку з цим, «поглиблюється науково-теоретичний рівень професійної підготовки правника та водночас посилюється її практичне спрямування».

Завдання професійної юридичної освіти полягає в тому, щоб навчити студентів – майбутніх юристів юридичної технології, вмінно розбиратися в структурі права, способах юридичної техніки, розв'язанню на цій основі питань юридичної кваліфікації. Проте, як зауважують науковці, провідна мета полягає в формуванні світоглядної позиції юриста, що заснована на сприйнятті,

усвідомленні й осмисленні всього багатства юридичної думки й накопиченню правового досвіду.

Етап вищої освіти в формуванні професійної компетентності вимагає вироблення певної системи професійної підготовки фахівця-юриста нового типу. Мета професійної підготовки представника юридичної галузі виступає як проект дій і очікуваний результат, що визначають характер і систему, упорядкованість, зміст форм, методів і технологій різних етапів становлення юристів.

Професійна підготовка юристів – це феномен дійсності, що є процесом «оволодіння системою професійних юридичних знань», основних умінь (аналітико-діагностичних, організаційних, конструктивних, комунікативних) і навичок, «досвідом практичної юридичної діяльності, громадських, світоглядних і професійно значущих особистих якостей».

Підготовка студентів на правничих факультетах або у вищих навчальних закладах юридичного профілю має будуватися з урахуванням соціального замовлення та бути максимально спрямованою на майбутні фахові потреби правника, формувати такий високий рівень професійної та загальної культури, фахової компетентності, який дозволить підтримувати високий професіоналізм у будь-якій сфері юридичної діяльності на рівні зростаючих вимог суспільства, професійної корпорації, споживачів професійних правничих послуг.

Оволодіння іноземною мовою в немовному вищому навчальному закладі виконує практично всі функції загальноосвітньої та соціокультурної підготовки студентів, що має велике виховне значення. Оволодіння іноземною мовою сприяє також розвитку пізнавальних і творчих функцій психіки. Розвиваються дуже важливі для майбутнього юриста інтелектуальні функції аналізу та синтезу, узагальнення, абстрактне мислення. Іноземна мова є «загальновизнаним засобом міжкультурної комунікації, ефективним важелем розвитку освітнього і культурного потенціалу, інтелектуальних здібностей сучасної людини».

Демократизація суспільства, розвиток економічних, соціально-культурних зв'язків з зарубіжними країнами спричинили розширення взаємодії українських

громадян з представниками зарубіжних країн, а також впровадження представників українського криміналу за кордон з метою ухилення від правосуддя, налагодження кримінальних зв'язків і розширення кримінальної діяльності. У зв'язку з цим, українські правоохоронні органи мають тісно взаємодіяти з зарубіжними колегами як через міжнародну організацію кримінальної поліції (Інтерпол) з метою пошуку і розв'язання проблем злочинних дій українських громадян і надання допомоги щодо з'ясування питань про дії іноземців на території нашої країни, так і безпосередньо з іноземними колегами різних підрозділів правоохоронних органів. Це підвищує необхідність формування професійної іншомовної компетентності українських представників юридичної професії.

Аналіз різних підходів до проблеми опанування і використання іноземної мови в сучасній системі вищої юридичної освіти засвідчив, що вміння спілкуватися іноземною мовою в галузі своєї спеціалізації, підтримувати комунікацію іноземною мовою з урахуванням специфіки іншомовної культури є невід'ємним компонентом підготовки компетентного фахівця.

З позиції компетентнісного підходу провідна мета оволодіння і використання іноземної мови в вищому навчальному закладі полягає в формуванні професійної іншомовної компетентності, яка забезпечує здатність до застосування предметних, наукових знань, засобів і діяльності у професійному спілкуванні.

Застосування компетентнісного підходу до професійної підготовки представника юридичної професії дозволяє стверджувати про необхідність формування його іншомовної професійної компетентності в умовах вищого юридичного навчального закладу в процесі навчання, виховання й організації самостійної роботи студентів вищого юридичного навчального закладу.

Література

1. Образовательные стандарты высшей школы сегодня и завтра / Под ред.

В.И.Байденко, Н.А.Селезнева // Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов. – М. 2001. – С. 23-24.

2. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Н.М.Бібік // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / Під заг.ред. О.В. Овчарук. – К.: КІС, 2004. – С.47-48.

3. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: [підручник для студ., асп. та викл. вузів] / Міжнародний фонд «Відродження»/ Андрій Миколайович Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 560 с. – (Програма «Трансформація гуманітарної освіти в Україні»).

4. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания / Борис Герасимович Ананьев. – 3-е изд. - СПб. : Питер, 2002. – 282 с.

КЛАСИФІКАЦІЯ ВІЙСЬКОВОЇ ДІЄСЛІВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В АНГЛОМОВНИХ ДІЛОВИХ ТА ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ

Єрмоменко І.В., Мягка М.М. (Харків)

Терміни є особливою складовою частиною ділових та публіцистичних текстів. Тому адекватність перекладу та правильність оформлення документів є дуже важливим фактором для роботи перекладача.

Актуальність дослідження зумовлена загальним спрямуванням сучасного перекладознавства на встановлення особливостей перекладу ділових та публіцистичних текстів, необхідністю вивчення військової дієслівної термінології в аспекті перекладу ділових та публіцистичних текстів, оскільки терміносистема перебуває в стані постійного розвитку та змін, та значущістю досліджуваного питання для вирішення інших питань перекладознавства.

Метою нашого дослідження є виявити класифікаційні ознаки військової дієслівної термінології в англомовних ділових та публіцистичних текстах.

Специфічною мовною ознакою військових документів є військова спеціальна лексика, що містить термінологію, терміни з різних галузей науки, виробництва,

громадського життя. Військовий термін – це слово або словосполучення, що використовується для позначення певного спеціального поняття, що належить до того, чи іншого розділу військової науки або до військової техніки.

Можливість утворення термінів, які фактично зустрічаються у перекладах, зводяться до трьох характерних способів словотворення: 1) морфологічними, 2) лексико-семантичними і 3) шляхом запозичення.

Узагальнення отриманих даних дозволило підтвердити, що 70 відсотків військових дієслівних термінів містяться в ділових текстах.

У результаті проведеного дослідження розроблено класифікацію військових дієслівних термінів, що містить такі групи термінів: 1) терміни, пов'язані з використанням стрілецької зброї (*to fire from the shoulder* – *вести вогонь з сошки*; *to deliver automatic fire in short or long bursts* – *вести полуавтоматичний вогонь поодинокими пострілами*); 2) терміни, пов'язані з забезпеченням бойових дій (*to authorise the raising of military forces* – *санкціонувати підвищення військової сили*; *to secure military equipments stockpiles* – *охороняти/забезпечувати безпеку складів/запасів військової бойової техніки*); 3) терміни, пов'язані з проходженням військової служби (*to swear allegiance* – *давати клятву*; *приймати присягу*; *to enlist* – *поступати на військову службу*); 4) терміни, що стосуються виконання миротворчих місій (*to support* – *підтримувати*; *to defense* – *обороняти*); 5) терміни, які означають ведення бойових дій (*to cease fire* – *припинити вогню*; *to fight onfoot* – *вести бій у нішому порядку*) та 6) військові команди (*to counterattack* – *контратакувати*).

Дослідження термінології, утвореної різними шляхами, є перспективним та корисним для розв'язання практичних завдань перекладу у різних галузях науки та техніки. Результатом таких досліджень має стати створення навчальних та професійних термінологічних словників, у яких відтворюватимуться шляхи утворення термінології та можливі види перекладацьких еквівалентів, що в цілому сприятиме вдосконаленню перекладацьких стратегій та підвищенню якості фахового перекладу.

Література

1. Латышев Л.К. Курс перевода. Эквивалентность перевода и способы ее достижения / Л.К. Латышев – М.: Знание, 1981. – 321 с.
2. Нелюбин Л.Л. Перевод боевой литературы / Л.Л. Нелюбин – М.: Высшая школа, 1989. – 377 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЧОТИРИКОМПОНЕНТНИХ ТЕРМІНІВ СФЕРИ ПСИХОЛОГІЇ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

Дробіт І.М. (Львів)

Психологія як наука, що вивчає психічні явища та поведінку людини, сформувалася у світовому та українському науковому просторі наприкінці XIX ст. Українська психологічна термінологія формується на початку XX ст. з публікацією наукових та науково-популярних оригінальних [2] та перекладних [4] видань з психології українською мовою на українських теренах та закордоном [6]. Оскільки поведінка та світогляд людини з розвитком цивілізації змінюються, то й терміносистема психології постійно оновлюється, що викликає потребу в доповненні та оновленні довідників, тлумачних та перекладних словників, термінологічних баз. Поява нових термінів вимагає пошуку адекватних відповідників українською мовою. Проаналізувавши термінологічний матеріал сфери психології за даними лексикографічних джерел [1; 7] виявлено, що чотирикомпонентні терміни складають приблизно 1% усіх, зафіксованих у них, лексичних одиниць.

Аналіз безпосередніх складників словосполучень показує, що вони утворені на основі вихідних двоконпонентних термінів або за допомогою їх поєднання, або шляхом додавання визначальних компонентів до вихідного словосполучення. Таким чином спочатку утворюються три-, а згодом і чотирикомпонентні терміни. У чотирикомпонентних англійських термінах основний компонент займає

фіксоване кінцеве положення у термінологічному ряді. Основні структурні моделі за С.В. Гринев-Гриневиц, мають вигляд $(n > x) > (y > z)$ – *professional skill error accident*; $n > [x > (y > z)]$ – *persistent sexual arousal syndrome*; $[n > (x > y)] > z$ – *central nervous system activity*; $(n > x) \& y > z$ – *psychophysiological automatic and visceral disorders*, де n – четвертий компонент словосполучення.

Правильне визначення структурно-семантичної моделі багатокомпонентного терміна важливе при його перекладі. Слід проводити ретельний семантико-синтаксичний аналіз, бо смислова межа всередині терміна може проходити в різних місцях, що може вплинути на переклад. Візьмемо для прикладу термінологічне словосполучення *rational emotive behaviour therapy*. Існує окремий двокомпонентний термін *behaviour therapy*, словникових відповідників, якого є чимало – *трудотерапія, терапія поведінки, біхевіоральна терапія, поведінкова психотерапія*. Отже, будемо відштовхуватися від схеми $(n > x) > (y > z)$. У кінцевому результаті після редагування перекладу всього термінологічного словосполучення отримаємо: *раціонально-емоційно-поведінкова терапія*.

Щоб уникнути неадекватного перекладу багатокомпонентних термінів Л. Нелюбін рекомендує таку послідовність проведення семантико-синтаксичного аналізу при перекладі: 1. Перекласти ключове слово, яким, як правило, є останнє слово термінологічного ряду; 2. Проаналізувати смислові зв'язки всередині всього ряду між компонентами і виділити смислові групи. Аналіз ведеться з першого слова зліва направо. Якщо між компонентами є дефіс, то він вказує на наявність між цими компонентами семантичного зв'язку; 3. Встановити зв'язки між виділеними смисловими групами і перекласти весь термінологічний ряд, починаючи з ключового слова, послідовно справа наліво; 4. Провести стилістичний аналіз і відредагувати переклад [5, с.22-23].

Переклад англійських чотирикомпонентних термінів українською мовою можна здійснювати за допомогою аналогічної атрибутивної групи, дієприкметникових зворотів, шляхом перестановки компонентів, а також використовуючи описовий переклад.

Література

1. Англо-русский словарь по психологии. Ок 20 000 терминов. – М.: РУССО, ИП РАН, 1998. – 352 с.
2. Балей С.В. З психології творчости Шевченка / Балей С.В. – Львів: Наклад видавництва "Шляхи", 1916. – 91 с.
3. Гринев-Гриневиц С.В. Терминоведение / Гринев-Гриневиц С.В. – М.: Издательский дом «Академия», 2008. – 304 с.
4. Єрузалем В. Психологія / В. Єрузалем [Із 6-го нім. вид. пер. Григорій Кичун]. – Станіславів : Накл. вид. "Бистриця", 1921. – 187 с.
5. Нелюбин Л.Л. Учебник военного перевода. Английский язык. Общий курс / Нелюбин Л.Л., Дормидонтов А.А., Восильченко А.А. – М.: Военное издательство министерства обороны СССР, 1981. – 379 с.
6. Психографія в школі: зразок психографічної схеми з коментарем Я. Яреми. / Яким Ярема. – Прага : Заходом шкільної друкарняної робітні Укр. реф. реальної гімназії при Укр. пед. інституті ім. Драгоманова в Празі, 1925. – 42 с.
7. Oxford Dictionary of Psychology. 3rd ed., 2009. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199534067.001.0001/acref-9780199534067>. – Заголовок з екрану 2015 р.

ВІЙСЬКОВІ ТЕРМІНИ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД

Зайцева М.О. (Харків)

Питання галузевого перекладу взагалі та військового перекладу зокрема постійно знаходяться у центрі уваги фахівців з перекладу, але не зважаючи на те, що загальні підходи до вирішення цієї проблеми досить добре вивчені, особливості перекладу конкретного жанру або конкретної групи текстів наразі залишаються поза сферою інтересів дослідників, тобто є недостатньо вивченими. Тим не менш вивчення структурних та лінгвістичних особливостей військових текстів в аспекті перекладу є особливо актуальним на цьому етапі розвитку

Збройних Сил України. Це пояснюється певною низкою факторів:

По-перше, широке міжнародне співробітництво у військовій сфері вимагає відповідних знань структури та особливостей міжнародної документації.

По-друге, за цим напрямком бракує літератури, довідників, та словників для подолання цієї проблеми.

По-третє, інтеграція України у Європейський союз, НАТО та участь у миротворчих операціях ООН потребує стандартизації у сфері бойових документів, які мають забезпечувати згуртовану роботу між військовими контингентами з різних країн.

Отже, **актуальність** теми є очевидною.

Для військових текстів на лексичному рівні притаманна спеціальна військова термінологія, а на синтаксичному рівні – широке використання еліптичних (особливо у військовій документації) і клішованих конструкцій, бідність дієслівних форм, стисла форма висловлювання. Все це пов'язано з певним функціональним навантаженням, яке характеризує військову сферу спілкування: стислість, чіткість і конкретність формулювань, точність і ясність викладу, що забезпечує логічну послідовність, чітке відмежування однієї думки від іншої, легкість сприйняття переданої інформації.

У складі військової лексики виокремлюють військові терміни та військово-побутову лексику. Військові терміни – це слова або словосполучення, які відповідають поняттям військової справи. Військово-побутова лексика є перехідним явищем між військовою термінологією і загальновживаним словником.

Правильний переклад військових матеріалів залежить значною мірою від правильного перекладу термінів, тому що більшою частиною військової лексики є військові та військово-технічні терміни, що мають максимальне смислове навантаження. Під поняттям терміна автор розуміє слово або словосполучення, закріплене за певним поняттям у системі понять певної галузі науки і техніки. Відповідно, військовий термін визначають як стійку

одиницю синтетичної або аналітичної номінації, що закріплена за відповідним поняттям у системі понять певної галузі військової справи і обмежена спеціальною сферою використання у значенні, яке є суворо регламентованим його дефініцією. Це твердження виступає як провідне в нашому науковому дослідженні.

Ретельний аналіз військової термінології показав її неоднорідність. Поряд з однозначними термінами, що мають точні та чіткі семантичні межі, маються і багатозначні терміни. Багатозначність навіть однокомпонентних термінів ускладнює їх правильний переклад, адекватність якого повністю залежить від контексту і ситуації.

З точки зору труднощів розуміння та перекладу військові терміни можна розділити на три групи:

1. Терміни, що позначають реалії іноземної дійсності. Розуміння і переклад термінів цієї групи не становлять особливих труднощів. Можливі наступні випадки перекладу: а) як еквівалент використовується український термін, форма якого пов'язана з формою англійського терміна; б) як еквівалент використовується український термін, форма якого не пов'язана з формою англійського терміна; в) багатоконпонентний англійський термін, що складається з декількох слів, перекладається українським терміном, компоненти якого збігаються за формою і значенням з відповідними компонентами англійського терміна; г) загальне значення багатоконпонентного англійського терміна повністю збігається, з аналогічним українським терміном, але окремі його компоненти відрізняються від компонентів українського еквівалента.

2. Терміни, що позначають реалії іноземної дійсності, які відсутні в українській дійсності, але мають загальноприйняті українські термінологічні еквіваленти. Велике значення при перекладі термінів цієї групи має контекст, який дозволяє вивести загальне значення терміна зі значень його компонентів.

3. Терміни, що позначають реалії іноземної дійсності, які відсутні в українській дійсності і не мають загальноприйнятих українських термінологічних

еквівалентів. Переклад цих термінів становить найбільшу трудність, оскільки правильний переклад не може бути зроблений без ретельного, часом навіть етимологічного аналізу його компонентів. Зазвичай переклад цієї групи термінів досягається завдяки: а) опису значення англійського терміну; б) дослівного перекладу; в) часткової або повної транслітерації; г) транслітерації та дослівного перекладу; ґ) транскрибування; д) транскрибування і перекладу.

Необхідно зазначити, що основна помилка при перекладі подібних термінів полягає в тому, що перекладачі іноді прагнуть знайти буквальну відповідність іноземному терміну до українських документів. Такий підхід є не зовсім правильним, тому, що, по-перше, стирається специфіка реалій іноземної армії, а по-друге, може виникнути помилка в зв'язку з тим, що ці терміни можуть виражати поняття, характерні тільки для цієї армії, і тому не відповідати реаліям, прийнятим в українській армії.

Ще однією помилкою перекладача є дослівний переклад, коли англійський термін або його компоненти аналогічні українському терміну, але мають інше значення. При перекладі необхідно враховувати реальне значення терміну в конкретній обстановці, в даному контексті. Слід також урахувати можливий зсув значення терміна при використанні множини.

Склад сучасної військової та військово-технічної термінології не є постійним. Він безперервно змінюється за рахунок випадання певних слів, зміни значень, поповнення новими термінами, наприклад, у зв'язку з реорганізацією деяких видів збройних сил, появою і розвитком нових зразків озброєння та бойової техніки, розробкою нових методів ведення війни і т. і. Таким чином, правильне розуміння і перекладу термінів залежить не тільки від доброго знання мови, але також й від знання реалій іноземної та української армії, організації, озброєння та бойової техніки, способів ведення збройної боротьби і т. і.. Все це свідчить про те, що обрана тема є **перспективною** та потребує подальшого дослідження.

**PROFESSIONAL APPROACH TO TRANSLATORS/INTERPRETERS
TRAINING IN VIEW OF THE FAST GROWING NEED FOR COMPETENT
TRANSLATORS IN A MULTILINGUAL WORLD**

Zinukova N.V. (Dnipropetrovsk)

According to different research results published lately Translator and Interpreter Training in Ukraine as well as in many other countries has not received the very attention it deserves. We can say that translators/interpreters traditionally receive unsystematic training based on arbitrary teaching methods, the study of foreign language and culture, translation activities connected primarily with foreign language acquisition [2]. In recent years, the kind of training was focused on purely linguistic aspects. Now some universities try to change the situation and are looking for some alternative methods how to train future professional translators and interpreters. Former linguistic approach has been supplemented with translation theory and processes, other instrumental skills that are useful for language professionals (such as documentation techniques, terminology, use of tools, computer resources, etc.), and areas of specialization for translators, such as economics, medicine, and law.

The main goal of so-called professional approach to translator/interpreter training is to introduce translation/interpreting students to the professional market and help them get acquainted with working conditions in the real labour market.

The main concern in today's translator training programmes of different higher educational establishments is the need to offer students these skills in combination with an acceptable degree of specialization. We should not aim at training students in highly specialized market profiles. They may change or even disappear by the time our students enter the labour market: students tend to decide on their area of interest at the end of their studies.

Sharing K. Warburton's opinion, who is responsible for IBM's terminology strategy, including tools, processes and data management, the chair of the LISA Terminology SIG, which defines best practices, and a delegate to ISO TC 37, which defines terminology standards, that there is little doubt that translation agencies are best

served with having staffs with specialists in various fields: information scientists, terminologists, translators, and specialists in editing and desktop publishing [1]. So it's quite evident that LSP, terminology, special field knowledge, and practical translation exercises are obligatory components of the training course. The fundamental didactic problem of LSP translation teaching is whether to concentrate on special field knowledge or linguistic knowledge.

Some scholars offer to invite guest lecturers/experts from different relevant fields like finance, banking, offshore etc. to lecture the students in special field knowledge. Another successful attempt at solving this didactic problem has been the introduction of social science courses in economics, law, and some other knowledge. Terminology, as it's widely known, is the biggest factor in poor translation quality. The lack of standardized terminology formats and management procedures is possibly the greatest weakness in the localization industry today [1].

The particular problems of terminology would be solved in cooperation with special field experts. In order to solve this very unavoidably problem we offer to work out the list of didactic questions to be discussed with specialists and representatives of translation industry: What kind of special knowledge do we have that the students require? How can we integrate the theoretical aspects of terminology and terminology management? How can the lack of special field knowledge on the part of students be converted into a fruitful search for information on a level necessary for a translator?

As a fruitful result of such a discussion we could possibly decide how we can enhance the level of teaching LSP translation and how we can use translation exercises as a starting point for reflection on the translation process as a whole, on strategies, ways of approaching and performing the translation assignment.

References

1. Warburton K. Terminology: Getting Down to Business // Globalization Insider. – 2005. [http:// www.localization.org](http://www.localization.org), LISA: www.lisa.org.
2. Pym A. On the market as a factor in the training of translators. <http://>

fut.es/~apym/on-line/market.html (May 2004).

ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ БОРОТЬБИ З КІБЕРЗЛОЧИННІСТЮ

Іванова І.Л, Оганезова Г.С. (Харків)

Швидкий розвиток науки й технологій у комп'ютерній сфері, а також постійне розширення сфери застосування комп'ютерної техніки призводять до того, що кіберзлочини набувають транснаціонального розмаху. Для боротьби з ними необхідна співпраця різних держав світу та міжнародний обмін інформацією і це значною мірою впливає на підвищення статусу іноземної мови. Тому вивчення англійської мови це не тільки данина моді, а необхідна вимога до кваліфікації фахівців для боротьби з кіберзлочинністю.

Як відомо, при навчанні іноземній мові професійного спрямування багато уваги приділяється саме вивченню термінології за фахом. Знання термінів важливе не тільки для отримання інформації при читанні фахових джерел, але й для обміну цією інформацією при спілкуванні, чи то усному, чи то письмовому.

Вивчення термінології при викладанні іноземної мови фахівцям по боротьбі з кіберзлочинністю набуває особового значення через велику кількість понять та назв, що існують в комп'ютерній сфері, і без знання яких неможливо навіть вилучити мінімальний обсяг необхідної інформації з фахового тексту. Поряд з цим, виникає ще одне ускладнення. Нові технології стрімко розвиваються, наряду з ними з'являються нові поняття, нові види злочинів та нові методики боротьби з ними. Отже, лексичний матеріал постійно змінюється та розширяється, і в існуючих фахових підручниках тексти та вокабуляр є часто застарілими. Крім постійної появи нових назв та термінів існує ще одна особливість, що притаманна саме цій сфері. Це вживання багатої кількості акронімів як офіційних (bios – basic input/output device, ram – random access memory), так і тих, що вживаються Інтернет користувачами при спілкуванні (asap – as soon as possible, Rl – real life).

Фахівець з кіберзлочинності має розумітися на всьому, що відбувається в мережі Інтернет, тому викладання іноземної мови нерідко частково збігається з викладанням фахових дисциплін, де також виникають певні труднощі. Іноземна мова, як предмет, зазвичай викладається в перші роки навчання в ВНЗ, в той час як фахові предмети з'являються на старших курсах. Тому викладачі, що навчають іноземній мові майбутніх фахівців для боротьби з кіберзлочинністю стикаються тим, що ті, хто навчаються не володіють в достатньому обсязі матеріалом рідною мовою. Тому дуже важливо обрати обсяг матеріалу, який з одного боку не буде переобтяжувати слухачів, а з іншого боку буде достатнім для забезпечення їх комунікативної діяльності.

Вивчення термінології при викладенні іноземної мови за професійним спрямуванням може бути успішним та ефективним лише якщо вибір фахового матеріалу є вірним, тобто відповідає сучасним поняттям та проблемам. Всі тексти та комплекси вправ для засвоєння лексичного матеріалу мають бути розроблені на основі сучасних аутентичних матеріалів, повинні не тільки надавати знання в готовому вигляді, але й ставити якісь проблемні завдання, щоб стимулювати тих, хто навчається мобілізувати раніше отриманні знання поряд з новими лексичними одиницями. Отже необхідно виконувати велику підготовчу роботу при виборі текстів, що стануть не тільки джерелом отримання необхідного лексичного матеріалу, але й будуть оптимізувати розумові зусилля тих, хто навчається.

Таким чином, основною метою викладання іноземної мови професійного спрямування для фахівців по боротьбі з кіберзлочинністю є не тільки оволодіння слухачами таким обсягом лексичного матеріалу та таким рівнем комунікативної компетенції, що дозволять їм користуватися іноземною мовою в галузі їх професійної діяльності, але й формування навичок, необхідних для подальшого самостійного навчання.

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Колбіна Т.В. (Харків)

Останнім часом переклад трактується як вид мовного посередництва, в процесі якого зміст іншомовного тексту (оригіналу) передається на іншу мову шляхом створення інформаційно й комунікативно рівноцінного тексту. Отже, переклад – це процес міжкультурної комунікації, спрямований на створення на основі вихідного тексту вторинного, який замінює його в новому мовному і культурному середовищі.

Для адекватного перекладу (інтерпретації) іншомовних текстів й досягнення їх смислу студентам необхідно на достатньому рівні володіти іноземною мовою (кодом для «дешифровки»), а також вільно орієнтуватися національно-культурних особливостях іншої культури й специфічних поняттях сфери професійної діяльності. Засвоєння студентами процедур перекладацької діяльності, вироблення у них стратегії інтерпретації текстів різних жанрів (спеціальних фахових, науково-популярних, публіцистичних), є найважливішими завданнями викладача у формуванні перекладацької компетентності майбутніх фахівців.

Студенти мають усвідомити, що процес перекладацької діяльності має чітко структуровану схему, яка допомагає перекладачеві отримати максимально повну інформацію з вихідного тексту і належним чином донести її до свідомості реципієнта. Для розуміння тексту і його адекватного перекладу важливо усвідомити значення нелінгвістичних факторів, а також засвоїти правила, стратегії, схеми оброблення інформації.

Одним із методів перекладацького аналізу тексту є модель Х. Норд (Chr. Nord), на основі якої можна визначити зовнішні (екстралінгвістичні) та внутрішні (лінгвістичні, змістовні, структурні) елементи дискурсу [1]. До зовнішніх факторів текстового аналізу належать: автор (відправник/ адресант тексту); мета створення тексту; адресат тексту; місце та час написання тексту; привід для створення тексту (зв'язок з певними подіями); функції тексту (передача наукової

інформації, реклами тощо).

Аналіз внутрішніх елементів тексту охоплює розгляд таких факторів: тематика тексту; його зміст; наявність у читачів тексту, за припущенням автора, фонових знань з обговорюваної проблеми; структура тексту (макроструктура всього тексту і мікроструктура окремих його сегментів); невербальні елементи, які характеризують зовнішню форму тексту (наявність рисунків, поділ на абзаци, колонки тощо); лексика (нейтральна лексика або терміни, їх співвідношення у тексті, частота використання різних частин мови тощо); синтаксис (довжина і складність речень, їх види); супрасегментні засоби (виділення курсивом або розрідження тексту, використання вставних слів, тире, лапок тощо).

У процесі перекладу тексту з метою реконструкції його первинного замислу завжди постає проблема множинності значень мовних одиниць, пошуку відповідників фахової термінології, перекладу складних граматичних конструкцій тощо. Тож студент є суб'єктом пізнавальної діяльності, який має постійно аналізувати всі аспекти кожного речення тексту (лексичні, граматичні, стилістичні).

Формуванню у студентів перекладацької компетентності сприяє засвоєння універсального механізму інтерпретації, систематизація перекладацьких проблем після аналізу кожного прочитаного тексту, їх ознайомлення з особливостями основних функціонально-мовленнєвих стилів та найважливішими теоретичними питаннями сучасної лінгвістичної теорії перекладу.

Література

1. Nord Chr. Textanalyse und Übersetzen: theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse. – Heidelberg: Groos, 1995. – 284 S.

ВОЛОДІННЯ ЗАСОБАМИ КЕРУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЄЮ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕРЕКЛАДАЧА

Колос Ю.З. (Полтава)

Проблему, пов'язану з термінологічним „вибухом” та необхідністю дотримуватися єдиної термінології під час перекладу текстів однієї тематики, покликані вирішити програмні засоби – системи керування термінологією. Облік, обробка, оновлення й надання потрібної термінології складають поняття керування термінологією. Ці програми схожі на електронні словники за своїм виглядом і способом пошуку слів у базі даних, проте перекладач створює свої термінологічні бази самостійно, заносючи терміни та зазначаючи їхній переклад і тлумачення.

Не завжди перекладач може відразу згадати, як саме він перекладав той чи інший термін раніше. Тому перекладачеві часто доводиться знову звертатися до виконаних раніше перекладів для того, щоб подивитися значення того чи іншого слова. Послідовність та єдність вживання термінології – необхідна умова забезпечення високої якості технічної документації компанії. У свою чергу, якість супровідної технічної документації впливає на репутацію компанії та ступінь задоволеності клієнтів наданими продуктами та послугами. Усі інструкційні матеріали повинні бути чітко та однозначно сформульовані, без плутаниць у назвах об'єктів та функцій. Для успішного функціонування компанія в середньому потребує від 5 до 20 тисяч спеціалізованих термінів [1 : 11]. Для забезпечення вищевикладених вимог компанії необхідно розробити та підтримувати свою систему термінології, до якої матимуть доступ усі фахівці, що забезпечують переклад супровідної документації та локалізацію продукції.

Традиційно такі бази створювалися в звичайних офісних додатках, наприклад, електронних таблицях Excel, або й просто у текстовому редакторі. Проте зручність використання таких баз викликає великий сумнів. Сьогодні існує чимало програмних засобів, що надають зручне середовище для створення таких

систем-глосаріїв, а також оснащені додатковими можливостями, наприклад, функцією екстрагування потенційних термінологічних одиниць з тексту оригіналу для створення термінологічної бази, або ж готових пар термін-переклад із паралельних текстів. При створенні та редагуванні єдиної термінологічної бази декількома фахівцями їм можна присвоювати різний статус і відповідно різні права – одні мають доступ до редагування словникових карток глосарію, інші можуть лише запропонувати переклад того чи іншого терміну і чекати на підтвердження більш кваліфікованого спеціаліста, іноді у словниковій картці вказують неприпустимий або небажаний переклад терміну. Є можливість працювати відразу з кількома мовами, створювати та підключати глосарії різних тематик, додавати до словникових карток наочні ілюстрації-зображення, а також приклади вживання терміну в контексті, можливість підстановки готових перекладів термінів з глосарію в текст перекладу.

Указані програмні засоби можуть бути реалізовані як окремі програмні продукти з можливістю їх підключення до систем автоматизованого перекладу (на кшталт SDL MultiTerm), так і як уже вбудовані в такі системи модулі. Останні, як правило, не мають таких розширених функцій. При автоматизованому перекладі система відшуковує в тексті терміни, що містяться в базі й виділяє їх. В окремому вікні виводиться словникова картка знайденого терміну.

Уміння користуватися системами керування термінологією є сьогодні невід'ємною складовою професійної компетентності перекладача, а саме, його інформаційно-технологічної або інструментальної компетенції.

Література

1. Светова С. Обзор решений SDL Trados для управления терминологией / Светлана Светова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.traservice.ru/files/seminar_moscow_2011/SDL_MultiTerm_TFR.pdf.

ВИВЧЕННЯ ФАХОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ.

Коршенко А.Є. (Харків)

Використання комп'ютерних інформаційних технологій у педагогічній діяльності викладача іноземної мови допомагає перетворити навчання іноземної мови у творчий процес і надати можливість курсантам та студентам, навіть найслабшим, розкритися, перестати комплексувати і виявити неабияку зацікавленість. Одним з найбільш доцільних помічників викладача у навчанні іноземної мови на сьогодні є комп'ютер, метою якого і є інтерактивне спілкування. Використання комп'ютерного навчання у педагогічній діяльності викладача іноземної мови, а зокрема при вивченні термінів за фахом, є величезним мотиваційним потенціалом, тому що барвистість і привабливість комп'ютерних програм викликає неабиякий інтерес у курсантів та студентів.

Комп'ютер є важливим помічником викладача також і у розробці занять з англійської мови. За допомогою комп'ютера та нових програм можна виконувати найскладніші види завдань. Використання комп'ютера в навчанні іноземної мови має багато переваг. Крім підвищення мотиваційного потенціалу, комп'ютер гарантує конфіденційність. Таким чином, самооцінка курсанта та студента не знижується, а на занятті створюється психологічно комфортна атмосфера.

Говорячи про застосування комп'ютерних технологій у навчанні іноземної мови, не можна не відзначити важливість цього процесу і для самого викладача, так як нові сучасні програми допомагають викладачеві у розвитку професійної іншомовної компетентності, що є головним в підвищенні професійного рівня.

Серед найбільш цікавих програми з інтерактивного навчання є ті, які включають в себе аудіо та відео супровід текстів за фахом, можливість запису мови і функції контролю засвоєння матеріалу. Однією з найбільш значущих програм є система «Moodle». Ця система дозволяє на новому рівні організувати самостійну роботу курсантів та студентів. Крім того, одним з важливих компонентів цього інформаційно-освітнього середовища є комунікаційний і

основними засобами спілкування є форум, електронна пошта, обмін вкладеними файлами з викладачем, чат та обмін особистими повідомленнями. Успішним та ефективним вивчення термінологічної лексики при викладанні іноземної мови професійного спрямування буде лише тоді, коли добре зроблений підбір іноземномовного фахового матеріалу, який залучається до навчального процесу. Таким матеріалом є, перш за все, тексти за фахом. Від змісту підібраних текстів буде залежати ефективність організації навчальної діяльності на занятті, створення ситуацій для пошуку та аналізу визначеної інформації, контролю за змістом висловлювань курсантів та студентів а, також, розвитку їх аналітичного мислення, професійної здогадки, інтуїції, критичного підходу до вміщеної в текстах інформації, спонуканню їх до активної, творчої діяльності, як при читанні та перекладі текстів, так і в інших видах мовленнєвого спілкування.

Різноманітність текстового матеріалу, який на сьогодні можна дуже легко знайти в Інтернеті, має бути ретельно підібраний відповідно до фахової спрямованості та інтелектуального рівня курсантів та студентів. Обсяг термінологічної лексики має бути достатнім для забезпечення комунікативної діяльності у межах тематики спілкування, яка визначена програмою. Окресливши лексику для активного засвоєння і підібравши тематику текстів за фахом, необхідно створити комплекс вправ з метою вирішення комунікативних і пізнавальних завдань при роботі з фаховою літературою. Для семантизації терміна можна використовувати такі засоби як пояснення терміна англійською мовою, підбір синонімів, підбір антонімів і, звичайно, переклад, якщо немає інших можливостей для його семантизації.

Складним і специфічним завданням є укладання професійно-спрямованих проблемних завдань з іноземної мови. Саме серії проблемних завдань розвивають уміння читання літератури за фахом, як базового компонента інформаційної діяльності, відкривають можливості використання іноземної мови для вирішення професійних завдань. Вони забезпечують формування відповідних видів мовленнєвої діяльності, допомагаючи реалізувати основну функцію вивчення

іноземної мови - формування у курсантів та студентів професійної комунікативної компетенції.

МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ. (АНГЛІЙСЬКА МОВА ЯК ДРУГА ІНОЗЕМНА)

Котляров Д.М. (Харків)

Фахова компетентність майбутнього перекладача є складним утворенням, що включає кілька субкомпетентностей (білінгвальна, перекладацька, екстралінгвістична, особистісна та стратегічна), кожна з яких може далі розпадатися на дрібніші компоненти. Зокрема, білінгвальна субкомпетентність містить, поміж іншого, термінологічний компонент окремо для кожної сфери комунікації [1].

Навчання термінології, як важливого компонента білінгвальної субкомпетентності майбутніх перекладачів, займає одне з ключових місць в системі професійної підготовки майбутніх спеціалістів. Прикладом методичних принципів, що застосовуються при розробці навчальних матеріалів на кафедрі теорії та практики перекладу англійської мови Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна, може служити структура навчально-методичного посібника «Політичний переклад: Перші кроки», який призначено для забезпечення засвоєння найбільш вживаної громадсько-політичної термінології, і який є підготовчим до більш глибокого вивчення цієї галузі у подальшому навчанні перекладачів. Система вправ побудована за циклічним принципом (кожен урок має два цикли) і включає сім типів вправ. Структура циклу на прикладі уроку 1 наводиться далі.

Цикл 1. Введення іншомовної термінології за темою (блок 1) та виконання вправ для її засвоєння. Введення термінології на рівні тексту (№1, 1500 знаків) для створення мікро- та макроконтексту з одночасною її семантизацією у правій

частині тексту. Вправа 1 (цілісна, рецептивно-продуктивна, на рівні тексту, для розвитку контекстуальної догадки). Закрийте праву частину аркуша і перекладіть слова, виділені у його лівій частині, за рахунок контексту. Вправа 2 (цілісна, рецептивна, на рівні тексту). Прогляньте текст, звертаючи увагу на переклад термінології у правій частині тексту. Вправа 3 (цілісна, рецептивно-продуктивна, на рівні тексту). Закрийте праву частину тексту і перекладіть його ліву частину українською мовою. Вправа 4 (операційна, рецептивно-продуктивна, на рівні термінологічних відповідників). Закрийте ліву частину тексту і перекладіть українські терміни у правій частині тексту англійською мовою. Вправа 5 (операційна, рецептивно-продуктивна, на рівні термінологічних відповідників та словосполучень). Перекладіть українські терміни та словосполучення англійською мовою. Вправа 6 (операційна, рецептивно-продуктивна, на рівні термінологічних відповідників та словосполучень). Перекладіть англійські терміни та словосполучення українською мовою. Вправа 7. Перекладіть текст англійською мовою. Студенти перекладають незначною мірою модифікований український варіант тексту №1 (див. вправу 1). Для переносу сформованих навичок на нові тексти доцільно давати студентам завдання скласти власні повідомлення на відповідну тематику, з якими вони виступають у класі, а інші студенти виконують роль перекладачів.

Посібник підготовлений з використанням автентичних англійських матеріалів, які були адаптовані до потреб відповідного рівня навчання. Наприкінці кожного уроку, які побудовані за тематичним принципом, подається англо-український та українсько-англійський словники, а наприкінці посібника – загальні англо-український та українсько-англійський словники громадсько-політичної термінології за абеткою.

Апробація посібника у перекладацьких групах факультету іноземних мов Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна показала його ефективність. Темп роботи з посібником залежить від рівня підготовки студентів і

може коливатися (разом з перевіркою домашніх завдань) від одного (для груп, що вивчають англійську мову як другу іноземну) до двох циклів за 90 хвилин (для груп, що вивчають її як основну іноземну).

Література

1. Черноватий Л.М. Методика викладання перекладу як спеціальності / Л.М.Черноватий. – Вінниця: Нова книга, 2013. – 376 с.

РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЧІВ, ПРАЦІВНИКІВ-ЛІНГВІСТІВ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ КОМПАНІЙ, ПРЕДСТАВНИКІВ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ВІДДІЛІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЩОДО ЇХ РОБОТИ З ТЕРМІНАМИ

Коцюк Л.М. (Острозьк), Струк Т.В. (Львів)

Анкетування проводилося в межах проекту Vox Translatorium, метою якого було визначити, які знання, уміння та навички необхідні перекладачеві для якісної та ефективної роботи вдома, в офісі чи на підприємстві. Разом з лабораторією LEXILAB Національного університету «Острозька академія» розробники проекту спробували дізнатися, наскільки доцільними у роботі перекладача є знання про створення термінологічних банків даних та вміння керувати ними і яких навичок при роботі з термінами слід навчати майбутніх перекладачів та менеджерів перекладацьких процесів на підприємствах та у перекладацьких компаніях.

Опитування проходило у формі онлайн-анкетування і тривало з 19 січня по 5 лютого 2015 року. Інформацію про захід було опубліковано у соціальних мережах, на сайті Vox Translatorium та розіслано контактним особам на підприємствах, у перекладацьких компаніях й перекладачам. Респондентам пропонувалося дати відповідь на 11 запитань з варіантами відповідей та можливістю надати інформацію про власний досвід, свої пропозиції і побажання

відносно роботи з термінами. Опитування проводилося двома мовами: українською та російською.

В загальному було отримано відповідей від 56 респондентів. З них 71% – перекладачі-фрилансери, 13% поєднують викладання / навчання з перекладацькою діяльністю, 11% – менеджери проектів у перекладацьких компаніях та 5% – штатні перекладачі на підприємствах.

На перше запитання анкети про те, чи відомо опитуваним, що входить до обов'язків термінолога, 48% дали негативну відповідь, 34% стверджують, що знають, чим займаються термінологи, 18% респондентів відмовилися відповісти. Як бачимо, більшість опитуваних не впевнені у тому, чим повинен займатися термінолог.

У другому питанні було запропоновано вказати, чи користувався опитуваний послугами термінолога, оцінити їх та висловити своє ставлення до таких послуг. Як бачимо з діаграми, більшість респондентів (52%) взагалі не користувалися послугами термінолога, але відчують потребу. 27% опитуваних вважають, що таких послуг не потребують, а 5% відносять термінологічні навички до компетенції перекладача. Ті ж 16%, що користувалися послугами термінологів, а це в основному перекладачі-фрилансери та менеджери, оцінили цей досвід як позитивний.

Третє та четверте запитання опитування з'ясовували, яким чином навчання основам термінознавства може вплинути на роботу перекладача і чи потрібно таке навчання? Результати виявилися дуже показовими: 98% опитуваних вважають, що термінологічні знання та вміння поліпшать роботу перекладачів і переважна більшість з них (76%) погодилися б на додаткове навчання у цьому напрямку.

Зважаючи на вищеназвані результати опитування, не дивним є констатація того факту, що, на жаль, незначна кількість опитаних працівників перекладацької індустрії вже користується певними системами управління термінами. Таким досвідом можуть похвалитися лише 29% перекладачів. Серед програм управління

терміносистемами, які користуються популярністю серед працівників індустрії були зазначені: QTerm, Multiterm, MS TermStudio, MemoQ.

Незважаючи на непопулярність програм управління терміносистемами, 35% опитаних користуються самостійно створеними термінологічними базами даних, причому дехто з них (36%) дотримуються «золотих правил» створення таких баз або користуються власною системою правил – 23%. 26% працівників індустрії знаходять необхідні їм термінологічні бази у мережі Інтернет (як, наприклад, Multitran) або 8% у тих перекладацьких компаніях, у яких вони працюють. Велика група опитаних (31%) працюють без будь-яких баз даних, хоча й відчують потребу в них. На жаль, як показує опитування, 90% усіх працівників перекладацької сфери не знайомі зі стандартами ІСО щодо управління терміносистемами.

Одним із завдань анкети було назвати причини, чому ефективне управління термінами може позитивно вплинути на перекладацький процес. На це запитання погодилося відповісти розгорнуто 51% респондентів. Якщо підсумувати відповіді, то отримуємо список змін, які найчастіше перекладачі очікують від контрольованого користування термінами (представляємо у порядку спадання частоти згадувань): 1) уніфікація перекладу термінів; 2) збільшення швидкості перекладацького процесу; 3) поліпшення якості та адекватності перекладу; 4) систематизація знань та однорідність; 5) забезпечення корпоративного стилю, єдності інтерфейсу; 6) зручність користування; 7) спрощення роботи перекладача та редактора; 8) поліпшення сприйняття мовця у іноземному суспільстві.

Результати відповідей на останнє запитання опитування виявилися найбільш неочікуваними. Як видно з діаграми, 84% працівників перекладацької галузі взагалі не слухали курс «Термінознавство» у закладах, де вони навчалися, лише у 2% опитаних це був окремий лекційний курс та у 2% – практичний курс, у 7% термінознавство було частиною іншого курсу, і лише у 5% – курс був спеціально розроблений для перекладачів.

Підсумовуючи викладене, можна дійти висновку, що на сьогоднішній день робота перекладача чи менеджера перекладацьких процесів на виробництві чи у перекладацькій компанії не включає в себе систематизації термінології з допомогою автоматичних систем, хоча працівники сфери створюють власні термінологічні бази даних, керуючись власною інтуїцією та досвідом. Досвід тих опитаних, хто користувався такими системами свідчить, що такі знання позитивно вплинуть як на швидкість, так і на якість роботи перекладача/редактора та компанії. Опитування підтвердило припущення про те, що перекладачі мають недостатньо знань щодо практичної роботи з термінами і такі навички не відпрацьовуються у традиційних закладах освіти. Отримані показники послужать стимулом для перегляду вже існуючих програм курсів з термінознавства та створення нових навчальних програм у вишах, які готують перекладачів та лінгвістів, а також проведення курсів та семінарів для підвищення кваліфікації вже досвідчених перекладачів та менеджерів перекладацьких процесів у профільних компаніях.

СУЧАСНА ТЕРМІНОЛОГІЯ СФЕРИ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ДО УКЛАДАННЯ ПЕРЕКЛАДНОГО ТЛУМАЧНОГО ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО СЛОВНИКА

Кучеренко О.Ф. (Харків)

Активні термінотвірні процеси сучасної наукової мови вимагають щонайглибшого дослідження термінологічних систем. Зазнають постійних структурних, змістових змін якісного та кількісного характеру термінологічні фонди усіх мов. Для укладання галузевих термінологічних словників, як на нашу думку, необхідно визначити особливості певної термінології в її становленні та розвитку й означити загальні риси, притаманні термінам будь - якого термінологічного фонду.

Аналіз термінологічних явищ наукової мови потребує всебічного системного

підходу, вироблення концепцій термінотворення (І.Кочан, Т.Кияк, Т.Панько, Л. Полюга, Л.Симоненко, та ін.). Кінець XX - початок XXI століття означений великою кількістю наукових праць, предметом яких постають різні галузеві термінології.

Термінологія сфери цивільної безпеки, безсумнівно, відбиває поняття природничих галузей науки (фізика, математика, хімія), суспільних наук (юриспруденція, психологія), техніки (будівництво, автомобілебудування), державного управління тощо.

Сучасна термінологія сфери цивільної безпеки, як доводить практичний термінологічний матеріал, відібраний до реєстру перекладного тлумачного словника, являє собою специфічну класифікаційну систему взаємопов'язаних, організованих термінологічних одиниць, систему відповідних їм понять, визначень, систему норм, систему парадигматичних та синтагматичних зв'язків. Кожен із зазначених складників становить окрему систему, взаємопов'язану з іншими.

Терміносистема сфери цивільної безпеки сформувалася та існує насамперед для вирішення практичних потреб захисту населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій з метою запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період. До досліджуваної термінології потрапляють тільки ті наукові поняття та відповідні терміни, які можна застосовувати у зазначених вище ситуаціях. Системність, упорядкованість, різнорівнева палітра взаємозв'язків створюють передумови поступового формування та розвитку термінолексем сфери цивільної безпеки.

Терміни сфери цивільної безпеки, як підтверджують досліджені джерела, набувають системності тільки у XX столітті. Тривалий історичний період (до кінця XIX ст. включно) відбиває стихійне формування зазначеної терміносистеми.

Поступово система внутрішніх зв'язків складників терміносистеми організовує її системність. Система понять ґрунтується на системі реалій.

Результат взаємодії зазначених систем – система термінологічних номінацій. Система визначень спричинена системами понять, реалій, термінів. Система норм регулює термінологічну норму, також взаємодіє з усіма складниками терміносистеми. Кожна із визначених нами систем функціонує, розвивається за власними законами. Одна система може випереджати іншу і навпаки. Наприклад, існує реалія, поняття, але немає відповідної терміноодиниці. Можливо, є терміноодиниця, проте немає відповідного визначення. Досліджувана терміносистема повністю відповідає зазначеним заувагам. Усі складники її організовані внутрішніми зв'язками, які й регулюють відповідність усіх систем.

Лексикографічне опрацювання термінології сфери цивільної безпеки із урахуванням багаторівневої системності надає можливість укладання не тільки перекладних, а й перекладних тлумачних нормативних словників, які сприятимуть стандартизації та нормалізації цього галузевого термінологічного фонду.

Література

1. Д'яков А. Основи термінотворення: Семантичні та соціолінгвістичні аспекти / А. Д'яков, Т. Кияк, З. Куделько. – К. : Вид - во Дім "KM Academia", 2000. – 218 с.
2. Кияк Т. Термінологія як фактор державності української мови/ Державність української мови і мовний досвід світу: Матеріали міжнародної конференції. – К. : 2000.– С. 213-225
3. Кочан І. Ще раз про системність у термінології/ Українська термінологія та сучасність. К.: КНЕУ, 2001.– Вип. 4.– С. 67-70
4. Панько Т. Від терміна до системи / Т. Панько – Л. : Вища шк., 1979. – 148 с.

ФАХОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ТА ЗМІСТ НАВЧАННЯ ПЕРЕКЛАДУ У ГАЛУЗІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Липко І.П. (Харків)

У зв'язку із введенням спеціалізації з перекладу для студентів факультету підготовки кадрів для Міністерства закордонних справ України (галузь знань 0302 «Міжнародні відносини» за напрямом підготовки 6.030202 «Міжнародне право»), виникає необхідність конкретизації змісту навчання згаданих студентів з метою відповідності рівня їх підготовки сучасним вимогам до перекладача.

Вивчення фахової літератури, що стосується цієї проблеми [1–4], дозволяє припустити, що для її вирішення доцільно спиратися на поняття «фахова компетентність перекладача» (ФКП). Хоча у визначенні його змісту спостерігається певна варіативність, однак загалом ФКП, як зазначають дослідники [4], визначається як знання принципів, на яких ґрунтується переклад (процеси, методи, процедури тощо) та уміння застосовувати їх на практиці.

Ще більшою варіативністю характеризуються погляди на компонентний склад ФКП, проте на основі узагальнення, можна загалом погодитися з авторами [2; 4], що зводять їх до п'яти субкомпетентностей: білінгвальної, екстралінгвістичної, перекладацької, особистісної та стратегічної.

Білінгвальна субкомпетентність включає знання двох мов та володіння ними й базується на фонетичній, граматичній, лексичній, орфоепічній тощо компетенціях, які інтегровано реалізуються у мовленнєвих уміннях (аудіювання, говоріння, читання і письмо). Білінгвальна субкомпетентність перекладача відрізняється від інших білінгвів більшим запасом слів, а отже навчання іноземної мови майбутніх перекладачів має забезпечити його у максимально можливому обсязі.

Екстралінгвістична субкомпетентність включає різноманітні фонові і предметні знання. До останніх відноситься інформація щодо поняттєвого складу певної галузі людської діяльності. З огляду на напрям підготовки, в межах якого навчаються студенти згаданого факультету, до складу предметних знань,

необхідних для ефективного перекладу, входять відомості з міжнародних відносин та міжнародного права. Зокрема, до змісту курсів іноземної мови та перекладу згаданого напрямку мають входити такі теми як міжнародні організації, міжнародні угоди у галузі прав людини, системи державного управління англomовних країн та їх юридичні системи тощо.

До складу перекладацької субкомпетентності відносять [2–4] знання загальних принципів перекладу та уміння здійснення різних його видів, здатність використовувати документальні й технологічні ресурси перекладача й оперативно знаходити інформацію, необхідну для розв’язання перекладацьких проблем. Виходячи з умов навчання студентів, які розглядаються тут, можна припустити, що до змісту їх підготовки має входити письмовий переклад, усний переклад з аркуша та усний послідовний переклад, для ефективного здійснення якого необхідне попереднє засвоєння принципів перекладацького скоропису в межах окремого курсу.

Особистісна субкомпетентність, що включає психофізіологічні та морально-етичні аспекти й уміння самовдосконалення, формується в процесі оволодіння ФКП, так само як і стратегічна субкомпетентність, тобто уміння координації решти компонентів ФКП безпосередньо в процесі здійснення перекладу.

Література

1. Алексеева И. С. Профессиональный тренинг переводчика : [учебное пособие по устному и письменному переводу для переводчиков и преподавателей] / И.С.Алексеева – СПб. : Союз, 2004. – 288 с.
2. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение : [учеб. пособие] / В. Н. Комиссаров – М. : ЭТС, 2004. – 424 с.
3. Латышев Л. К. Перевод: теория, практика и методика преподавания : [учебное пособие для студ. перевод. факультетов высш. учеб заведений] / Л. К. Латышев, А. Л. Семенов. – М. : Академия, 2003. – 192 с.

4. Черноватий Л.М. Методика викладання перекладу як спеціальності : Підручник для студ. вищих заклад. освіти за спеціальністю “Переклад” / Л.М.Черноватий. — Вінниця : Нова Книга, 2013. — 376 с.

ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКИХ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ

Лютвієва Я.П. (Харків)

Нові умови життя, які склалися за останні два десятиліття – на рубежі XX і XXI століть, – радикально змінили погляди як спеціалістів, так і широкої громадськості на вивчення й володіння іноземними мовами. Сучасному суспільству потрібні вже не просто добрі знавці кількох мов і перекладачі, а спеціалісти широкого профілю міжнародного й міжкультурного спілкування. Це далеко виходить за межі лише знання іноземних мов. Сьогодні все більш очевидним стає той факт, що жодна сфера діяльності людини не може обійтися без широкого використання мовних ресурсів, які зібрали в собі досвід і знання попередніх поколінь конкретної мовної спільноти.

Передача англійських термінів на українську мову вимагає знання тієї галузі, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів англійською мовою і знання термінології рідною мовою. При передачі економічної літератури з англійської мови на українську важливе значення має взаємодія терміну з контекстом.

Нерозривний зв'язок економічних понять і відповідних їм термінів виявляється в тому, що упорядкування економічної термінології неможливо без досить глибокої наукової розробки економічних понять, їх логічного аналізу і точного визначення.

Якщо економічні поняття визначені недостатньо ясно, про точну, термінологію не може бути і мови. Як відзначав академік В. В. Виноградов, будь-які “спроби упорядкування термінів без попереднього аналізу понять, що ними виражаються, залишаються безрезультатними” [1 : 87].

Найбільш складними для перекладу є економічні терміни, які мають різні

значення навіть у галузі економіки, наприклад:

Notice – 1. Попередження, заява, сповіщення, попереджати, сповіщати; 2. Сповідження про готовність судна до завантаження; нотіс; 3. знання, обізнаність.

Charge – 1. Обтяження річчі, заставне право, обтягувати заставою; 2. Зобов'язання, відповідальність; 3. Розпорядження, вимога, доручення; доручати, вимагати; 4. Обвинувачення, пункт обвинувачення; 5. Аргументування в позовній заяві у спростуванні передбачуваних доводів відповідача; 6. Письмова деталізація вимог сторони стосовно заведеного діла; 7. Завершальне звернення судді до присяжних; 8. Звертання, стягнення; 9. Завідування, керівництво, ведення, піклування; 10. Особа, що знаходиться на піклуванні; 11. Ціна; витрата; нарахування; збори; пільги; покладати витрати на когось.

Account – 1. Рахунок; розрахунок; 2. Належний платіж; несплачена боргова вимога; 3. Звіт; робити звіт; пояснювати; 4. Позов з вимогою до звіту; 5. Відповідати; нести відповідальність.

Такі терміни, що мають декілька словникових відповідностей, варіантів, аналогічних йому за значенням, перекладаються шляхом відбору варіанта-аналога, який найточніше передавав би значення терміну у залежності від слів, які знаходяться у тісному зв'язку з даним словом.

Багатозначність спостерігається і в тих випадках, коли для передачі якого-небудь одного значення терміну англійською мовою в українській можуть використовуватися декілька різних термінів, або вибір варіантної відповідності, обумовлений контекстом.

Дослідження в області термінології підтверджують той факт, що термін функціонує і розвивається в мові подібно до слова, що реалізується в зміні, звуженні, розширенні його значення; появі нових значень і тому подібне. Вважається, що однозначність терміну в конкретній мовній ситуації залишається основною вимогою, що пред'являється до термінології.

Література

1. Карабан В. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми – Вінниця: Нова книга, 2004. – 574 с.

МОДУЛИРУЮЩАЯ ФУНКЦИЯ ОБЩЕУЧЕБНЫХ НАВЫКОВ ПРИ ФОРМИРОВАНИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ ВЫПУСКНИКА ВУЗА

Макогон Е. А. (Харьков), Новик С. А. (Харьков)

Формирование профессионально-терминологической компетенции выпускника ВУЗа, способного к самореализации в различных сферах трудовой деятельности, умеющего свободно ориентироваться в сложных ситуациях и творчески мыслить, должно происходить на широкой информационно-профессиональной платформе. Быстрое моральное старение приобретаемой квалификации ставит перед высшей школой принципиально новые задачи при подготовке специалистов.

В современных условиях основными объективными воздействиями, оказывающими влияние на процесс формирования профессионально-терминологической компетенции студента при изучении иностранного языка, можно считать следующие: увеличение объема и плотности потока входящей информации; наличие Интернет - мощного ресурса, позволяющего независимую работу с информацией; необходимость «Lifelong learning» как основы профессионального успеха; признание педагогами самостоятельного обучения эффективным приемом получения качественных знаний.

С точки зрения теории информации формирование профессионально-терминологической компетенции специалиста происходит во временном периоде и имеет определенные информационные параметры - объем материала и интенсивность его подачи. Важным является прочность полученных знаний:

продолжительность сохранения в памяти учащегося изученного материала, легкость и безошибочность его воспроизведения.

Изучение иностранных языков всегда включало большой объем самостоятельной работы студента. Это, в свою очередь, предполагало высокий уровень сформированности общеучебных навыков, основными из которых являются: способность к анализу материала, умение выделить главное, самоорганизация и др.

Интерес представляет внедрение в практику преподавания иностранных языков в ВУЗе целенаправленного развития у студентов общеучебных навыков таким образом, чтобы придать им функцию модуляции процесса формирования профессионально-терминологической компетенции. Очевидно, что эффективность этого процесса зависит от способности учащегося воспринимать входящую информацию в определенном объеме и с определенной интенсивностью. Развитость соответствующих общеучебных навыков позволит управлять процессом «приема-передачи» языкового материала - задать именно тот необходимый объем и установить ту интенсивность его восприятия, которые обеспечат максимально качественное его усвоение.

Объем и содержание материалов, необходимых для формирования профессионально-терминологической компетенции, цели, источники и стратегию самообучения студент должен определять относительно самостоятельно. Для этого необходимо развитие прежде всего таких общеучебных навыков как способность анализировать предлагаемый языковой материал, исходя из критерия его профессионально-направленной релевантности, самоорганизация, концентрация, умение работать с различными источниками информации и др.

Исследования, проведенные авторами, показали, что при обеспечении согласованности интенсивности определенного языкового материала и его объема с индивидуальными особенностями учащегося, выражающимися в степени развитости его общеучебных навыков, значительно повышается качество полученных знаний. Кроме того, отмечено увеличение усвоения объема полезной

информации относительно общего объёма полученной информации.

ПРОЦЕСС ПЕРЕКЛАДУ ЯК БАГАТОАСПЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Малєєва Т.Є. (Харків)

Для того, щоб визначити, наскільки якісно виконаний письмовий переклад, існує декілька критеріїв. Однією з умов якості письмового перекладу є його точність. Ця умова передбачає точну відповідність змісту оригінального і перекладеного текстів. Ця умова – основна і якщо зміст текстів не співпадає, переклад не може вважатися якісним.

Другою умовою, яка визначає якість письмового перекладу, є його прозорість. Цей критерій передбачає, що перекладений текст повинен сприйматися не як переклад, а як текст, складений мовою, якою перекладають, з додержанням всіх норм і правил правопису.

Найважливішою умовою якісного перекладу є вироблення вмінь розділяти єдиний в його практичному виконанні процес перекладу на два взаємопов'язаних етапи, що мають свою яскраво виражену специфіку – розуміння тексту і, власне, переклад. Повноцінний переклад припускає здатність перекладача до глибокого проникнення у зміст повідомлення, яке підлягає перекладу, що не можливо без наявності у нього мовленнєвої і лінгвокраїнознавчої компетенції. Мова відображає національне бачення навколишнього світу, його своєрідність, що пов'язане з географічним положенням країни, її історією, релігією, традиціями і звичаями. Тобто, для якісного перекладу необхідна лінгвокраїнознавча компетенція, яка передбачає знання не тільки рідної культури, але й культури того народу, мовою якого необхідно перекладати.

Досліджуючи питання навчання перекладу, слід відзначити, що він може розглядатися як:

- вид мовленнєвої діяльності і результат цієї діяльності;

- засіб оволодіння іноземною мовою і засіб розвинення навичок і вмінь;
- засіб контролю точності розуміння.

Якщо говорити про переклад як про вид мовленнєвої діяльності і її результат, то розвинення цієї діяльності вимагає формування у студентів знань теорії перекладу, а також навичок і вмінь у перекладі.

Базуючись на даних психології, можна сказати, що при перемиканні мовленнєвої дії людини з системи рідної мови на систему іноземної мови, перша не виключає, більш того, іноді є фактором, що сприяє формуванню іншомовних навичок та розвитку вмінь. Таким чином, раціональне використання засобів зіставлення і перекладу викликає значну активність вищої нервової системи, що, у свою чергу, сприятливо впливає на процес навчання.

Внаслідок розширення міжнародних зв'язків і обміну науково-технічною інформацією, процес перекладу розглядається як багатоаспектна діяльність, що передбачає подолання не лише мовних, але й культурних бар'єрів. Навчаючи перекладу, слід пам'ятати, що для грамотного перекладу необхідні не лише мовні і мовленнєві навички і вміння в усіх видах мовленнєвої діяльності, але й мовленнєва (комунікативна) компетенція.

Переклад є видом комунікативної компетенції, під час якої перекладач виконує важливу соціальну функцію посередника між двома різномовними і різнокультурними спільнотами. Однак, для виконання цієї функції, важливо володіти певними знаннями, вміннями і навичками, а також необхідною перекладацькою компетенцією, яка формується в процесі навчання іноземної мови.

TERMINOLOGY WORK BY TRANSLATORS

Mishchenko V.YA. (Kharkiv)

Experts use their special language to exchange specialist information, and the main feature that makes this special language distinct from many others is its own special

terminology. As complexity of technical content and of specialist knowledge as a whole is constantly increasing, and specialist subject fields are interlinked and often overlap, the accuracy of specialist communication is an essential requirement. Terminology as a specialist subject and research field plays a significant role here: it helps to facilitate rapid and smooth communication between specialists and to ensure its quality by compiling mono- and multilingual specialized vocabularies (terminologies) and making them available to the widest possible circle of users via the data communications networks.

In a broad sense terminology work is a study of concepts and their representations in special language and general language. It is multidisciplinary and involves contributions by such disciplines as philosophy of science, linguistics, logic, epistemology, cognitive sciences, translation studies, and information science. Terminology work combines elements from many theoretical approaches that deal with the description, ordering and transfer of knowledge. More precisely, the goal of terminology work may be described as clarification and standardization of concepts and terminology for communication between humans. The main activities include, but are not limited to, the following: identifying concepts and concept relations; analyzing and modelling concept systems on the basis of identified concepts and concept relations; establishing representations of concept systems through concept diagrams; defining concepts; attributing designations (predominantly terms) to each concept in one or more languages; recording and presenting terminological data, principally in print and electronic media [1].

Objects, concepts, designations and definitions are fundamental to terminology work. Objects are perceived or conceived and abstracted into concepts. Concepts do not exist as isolated units of knowledge but always in relation to each other. A set of concepts structured according to the relations among them is said to form a concept system. The more complex a concept system is, the more useful it is to clarify relations among concepts by representing them formally or graphically. In special languages concepts are represented by designations and/or definitions. The set of designations

belonging to one special language constitutes the terminology of a specific subject field.

Terminology work is obviously in the immediate interest of translators for a number of reasons. It encompasses the results of often lengthy research and makes them accessible to colleagues and other interested parties. It helps to avoid duplication of work, which is so time-consuming and stressful. Terminology work also provides an excellent opportunity for familiarizing oneself with a specialist subject field. Translators who become involved with this work and for this purpose conduct dialogues and discussions with the specialists concerned are soon recognized as genuine partners. Many of the problems faced by translators such as lack of documentation, lack of competent partners to consult, no consideration given to the time required for translation in the planning, etc. can be overcome much more easily if this idea of partnership gradually gains general acceptance. Moreover, the translator who can show his specialist skills in joint terminology work with specialists will also be invited to contribute to the thinking process by the author of the text, which might help make important additions and improvements to the original text. Thus, through joint projects, as well as through data exchange or the combination of data collections in a joint database, terminological co-operation encourages harmonization, approximation, or even standardization of terminology, since it allows the linguistic and regional or national differences between the terminologies of a specialist area to be worked out and made apparent.

Literature:

1. ISO 704:2009. Terminology work – Principles and methods.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЯК ОСНОВА ФАХОВОГО НАВЧАННЯ

Ольховська А.С. (Харків)

Не викликає сумніву те, що в основі навчання перекладу має бути забезпечення його якості [3], що потребує вичерпного розуміння процедури її

запровадження. Солідна перекладацька компанія приділяє значну увагу забезпеченню якості. До стандартів якості перекладу, що завжди актуальні незалежно від усіх інших параметрів [1; 2; 4] належать: відсутність орфографічних, пунктуаційних та граматичних помилок, одноманітність термінології, повна передача смислу тексту оригіналу. Однак, при виконанні конкретного замовлення дотримання лише цих стандартів виявляється недостатньою умовою. На додачу, якісний переклад повинен відповідати стандартам та традиціям галузі до якої належить текст оригіналу, особливостям проекту, вимогам замовника, правилам локалізації, а також має бути зрозумілим цільовій аудиторії [2]. Беручи до уваги значну кількість вимог, стає зрозумілим, що першочергове завдання перекладацької компанії полягає у створенні та втіленні в життя системи контролю якості, базуючись на світовому досвіді вирішення цієї проблеми.

Фактично, організація процесу управління якістю розпочинається ще на етапі найму співробітників перекладацької компанії. Перекладацька компанія, яка має гарну репутацію, здійснює ретельний відбір кваліфікованих перекладачів, редакторів, менеджерів та інших співробітників.

Наступний етап забезпечення якості – підготовка до перекладу, в рамках якого проводиться [2; 4]: 1) аналіз проекту; 2) збір довідкових матеріалів; 3) підготовка вихідного тексту під CAT (форматування, перевірка орфографії і пунктуації); 4) укладання глосарія (машинне вибирання термінів, ручна обробка глосарія, конвертування в потрібний формат); 5) розробка керівництва по стилю та викладення вимог до перекладу (загальні вимоги, особливі вимоги замовника). Після підготовчого етапу відбувається власне переклад із дотриманням усіх вимог по стилю та використанням глосарію. По завершенні виконання перекладу розпочинається заключний етап контролю якості, що може включати [2]: 1) редакторську правку; 2) верстання; 3) коректорську правку; 4) перевірку контролером замовника; 5) здачу перекладу (яка інколи передбачає також здачу поточних робочих матеріалів – проміжних файлів, глосаріїв тощо з відповідною

перевіркою придатності цих файлів до використання); 6) фінальне оновлення ресурсів (на майбутнє).

Переклад спочатку перевіряється автоматично (граматика, термінологія), а потім вручну за стандартною процедурою «перекладач – технічний редактор – літературний редактор – перекладач (перевірка адекватності правок) – коректор». Потім виконується технічна перевірка на відповідність вимогам до форматування, збереження спеціальної розмітки тощо. Якщо проект передбачав надання додаткових послуг, наприклад, верстання та роботу з графікою, слід також проконтролювати якість верстання та роботи з графікою [4].

Як бачимо процес забезпечення якості є невід’ємним компонентом діяльності перекладацької компанії. Майбутні перекладачі мають бути ознайомлені з усіма етапами процесу забезпечення якості та усвідомлювати, що виконання перекладів якісно має бути постійним пріоритетом.

Література

1. Жомин М. Современные технологии перевода: от кустарного бизнеса к поточному производству [Электронный ресурс] / М. Жомин. – Режим доступа : <http://www.logrus.ru/publications/ru-publications/9.aspx>.
2. Лещинский С. А. Обеспечение качества перевода [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.slideshare.net/comfortgalaxy/ss-34604923>.
3. Липатова В. В. Современная модель профессиональной компетенции переводчика в контексте системы подготовки переводчиков в российских языковых вузах / В. В. Липатова, А. В. Литвинов // Вестник Российского университета дружбы народов. – 2012. – № 2. – С. 13–32.
4. Руеда К. Контроль качества в области переводов: функциональный подход / К. Руеда // Профессиональный перевод и управление информацией. – 2010. – № 2. – С. 22–27.

О НЕКОТОРЫХ ПОДХОДАХ К ПЕРЕВОДУ ЮРИДИЧЕСКИХ ТЕКСТОВ РАЗЛИЧНОГО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЯ.

Пантелеева Е.Я. (Харьков)

Проблемы, с которыми сталкиваются переводчики при работе с юридическими текстами, в основном, делятся на две категории – синтаксические и терминологические. Контракты, как и другие тексты, относящиеся к коммерческому праву, представляют для переводчика в основном синтаксические трудности. Речь, на самом деле, идет о текстах, чьи составители обязаны быть достаточно «нейтральными» с точки зрения культуры той или иной страны, в связи с международным предназначением окончательного документа. Терминологические сложности, которые переводчик юридических текстов может встретить в своей работе, достаточно важны, когда речь идет о том, чтобы перевести понятие специфической юридической культуры, отсутствующие в культуре языка первоисточника.

Действительно, юридические системы отличаются друг от друга в зависимости от страны даже в том случае, если сравниваемые страны используют один и тот же язык. Таким образом, логично предположить, что каждая система, разработанная в национальном, четко установленном контексте и нацеленная на то, чтобы отвечать определенным запросам, имеет свои собственные институты и законы и управляется властью функционеров, не имеющих своих аналогов в других странах.

Если контракты, меморандумы о взаимопонимании и другие договоренности представляют собой, несомненно, ежедневный хлеб большого количества юридических переводчиков, то достаточно часто к переводчику могут обратиться клиенты с просьбой перевести какой-либо «параюридический» текст, чья цель не заключается в выполнении прагматической функции, как это может быть в случае контрактов, переводы которых обязательны в рамках переговоров или собраний. Клиент может иногда нуждаться в ознакомлении с содержанием какого-либо текста для личного интереса или выгоды.

В том случае, когда переводчик призывается для работы со статьей из параюридической прессы, то он в обязательном порядке должен задать себе следующие вопросы: в каких целях будет использоваться перевод, т.е. каково его предназначение, и каковы знания клиента в данной области.

В качестве примера можно рассмотреть ситуацию, в которой клиент-адвокат обращается к переводчику с просьбой перевести текст, являющийся отрывком статьи из английского журнала *The Economist*. Клиент, слабо знающий английский язык и устройство английской судебной системы, хотел бы для своих нужд ознакомиться с содержанием текста.

Опираясь на эти исходные данные, переводчик должен перевести этот текст, учитывая ограниченные знания своего клиента в данной области и то, где будет использоваться перевод этого текста, т.е. то, что он, не будучи задействованным в процессе переговоров, не окажет никакого юридического эффекта.

Прежде всего, при переводе необходимо выделить термины, для которых существуют функциональные аналоги. К ним можно отнести *Home Secretary* и *Appeal Court*. Эти термины, относящиеся к институтам и функциям, присущим реалиям страны языка первоисточника, все же имеют аналоги в других странах и культурах, хотя и не с тождественными функциями.

При этом переводчик может использовать два подхода: или литературный перевод, или объяснение того, что за этим термином скрывается.

Ко второй категории можно отнести так называемые «непереводимые» термины. Словосочетания типа *Law Lord*, *Lord Chief Justice*, *Magistrates* можно отнести к этой категории. В случае работы с подобными терминами переводчик может прибегнуть к примечаниям, данным в скобках, внизу страницы или комментариям, непосредственно интегрированным в тексте. Для подобных терминов существуют общепринятые варианты перевода, данные в словарях и работах по английской юридической системе.

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ІНТЕРНЕТ-ТЕРМІНОЛОГІЇ

Панченко О.І. (Дніпропетровськ)

Перекладачам усього світу доводиться стикатися із складностями розуміння, адаптації та перекладу новітньої англомовної Інтернет-лексики, тому необхідно звертати увагу студентів на найбільш вживані засоби перекладу останньої. Далі ми перелічимо ці засоби, беручи до уваги поширеність кожного. Більшість популярних Інтернет-термінів перекладено за допомогою дослівного перекладу (відтворення конструкції оригіналу без певних змін і без суттєвої зміни порядку слів у реченні або словосполученні). Прикладами дослівного перекладу є:

інформаційне суспільство - Information Society;

сховища даних - data storage;

опрацювання інформаційних ресурсів - information processing resources;

комп'ютерна лінгвістична система - computer linguistic system;

галерея гаджетів - gadget gallery;

бічна панель – Sidebar.

Другий за поширеністю спосіб перекладацьких трансформацій – переклад через суміш використання слова англомовного оригіналу та перекладеного слова. Такий спосіб зручно використовувати у разі необхідності передати явище, у складі якого є аббревіатура чи назва, перекладати яку немає необхідності. Наприклад:

WAP-технології - WAP technology;

IP-телефонія - IP telephony;

Web-контент - Web content;

CALL-система - CALL-system;

Google Академія - Google Scholar.

Наступний спосіб перекладу, використаний у перекладі Інтернет-термінології, – транслітерація. Під транслітерацією розуміють механічну передачу тексту й окремих слів, які записані однією графічною системою, засобами іншої графічної системи при другорядній ролі звукової точності, тобто

передача однієї писемності літерами іншої [1]. Так перекладають відомі торгові марки або новітні терміни, аби надалі спростити ділові відносини. Таким чином у будь-якій мові назва явища виглядає і звучить дещо схоже.

Інтернет-маркетинг - Internet Marketing;

віджет - widget;

веб 2.0 - web 2.0.

Окрім транслітерації використовується також транскрипція, тобто запис фонетичного звучання мови:

віндовс-віста - Windows Vista;

веб-форум - web-forum.

І, нарешті, описовий метод, який містить у собі не тільки термін іншомовного походження, але й пояснення, про що йдеться:

операційна система Mac OS X - Mac OS X.

Крім того, деякі терміни переходять в українську мову не одним способом, а кількома різними, або ж із використанням одразу декількох перекладацьких трансформацій. Наприклад, компонент «web» у різних випадках передається по-різному:

веб-спільнота - web community.

життєвий цикл Web-контенту - Web content lifecycle;

Перший приклад містить у собі транслітерований компонент «веб», інший – англomовний компонент «web» без змін. Таким чином, зауважимо, що більшість Інтернет-слів потрапляють в українську мову в майже незмінному вигляді, підпадаючи під час перекладу під такі трансформації, як дослівний переклад або переклад із збереженням неперекладеної частини, або в оригінальному вигляді.

Література

1. Дорошенко С. І. Загальне мовознавство. Навч. посіб. / Дорошенко С. І. — Київ : Центр навчальної літератури, 2006. - 288 с.

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОГО ПЕРЕКЛАДУ

Попович Н. Г. (Харків)

У найзагальнішому плані переклад можна визначити як збереження змісту повідомлення при зміні його мовної форми. Адекватний і повноцінний переклад обумовлює правильну, точну і повну передачу особливостей і змісту оригіналу і його мовної форми з урахуванням всіх особливостей структури, стилю, лексики та граматики. З точки зору функціональної та комунікативної направленості прийнято розрізняти три види перекладу: художній, суспільно-політичний і спеціальний. Військовий переклад є один з видів спеціального перекладу з яскраво вираженою військовою комунікативною функцією. Відмінною рисою військового перекладу є велика термінологічність і гранично точне, чітке викладення матеріалу при відносній відсутності емоційних виразних засобів.

Практична діяльність військового перекладача-референта вимагає спеціальної підготовки, навичок і умінь. Вона охоплює всі види та способи перекладу: від письмового перекладу статутів і документів до усного перекладу при радіообміні, не виключаючи і двосторонній переклад при розмові на військові теми, і синхронний переклад, і роботу з військовою кореспонденцією, анотування і реферування військових, військово-технічних і військово-політичних текстів. Тому вимоги, що пред'являються до військового перекладача-референта зумовлені специфікою роботи, виключно високі. У військовому перекладі дуже велике значення має точність перекладу, так як перекладений матеріал може служити основою для прийняття важливих рішень, проведення військових операцій і т. д. Тому адекватність перекладу військових матеріалів передбачає не тільки точну передачу змісту матеріалу, але і більш ретельну передачу його структурної форми, порядку частин і розташування матеріалу, послідовності викладу і ряд інших факторів, які можуть здаватися непотрібними, формальними, але мають велике значення для військового фахівця. Наприклад, в бойових документах порядок пунктів і підпунктів, їх позначення (арабськими цифрами та

літерами латинського алфавіту), точність передачі дат і часу, координат, географічних назв, нумерація та найменування частин і підрозділів та інші дані.

Однією з важливих проблем досягнення адекватності перекладу є передача стилю оригіналу. Стилiстичний аспект перекладу полягає в правильному підборі лексико-граматичних засобів відповідно до загальної функціонально - комунікативної спрямованості оригіналу і з урахуванням існуючих літературних норм мови, якою робиться переклад. Стил ь викладу українською мовою повинен відповідати нормам військової мови, прийнятим для відповідного виду матеріалу. Але в той же час для військового перекладу особливе значення має перший етап дій перекладача, тобто етап розуміння вихідного повідомлення, зазвичай пов'язаний з необхідністю проникати в чуже йому світосприйняття відправника повідомлення і первинних одержувачів оригіналу. Саме тому військовий перекладач зобов'язаний добре знати і правильно розуміти не тільки іноземну військову термінологію, але і всі національні особливості військової справи, включаючи концепцію іноземної військової доктрини, організаційну структуру збройних сил, використане озброєння, особливості ідеологічної роботи у відповідних збройних силах, форми звертання, форми діловедення, службу штабів, словом все, що характеризує іноземні збройні сили як національну армію.

На другому етапі роботи, тобто на етапі створення перекладу, військовому перекладачеві абсолютно необхідно мати весь цей комплекс відомостей про свої збройні сили, щоб правильно підібрати форму вираження, зрозумілу в плані світосприйняття одержувачів перекладу. Отже, для успішного здійснення військового перекладу військовий перекладач повинен не тільки добре володіти відповідною іноземною мовою і військовою термінологією, але і бути в достатній мірі освіченою людиною в області військової справи взагалі і прекрасно знати всі особливості іноземних збройних сил. Без цих додаткових нелінгвістичних знань не може бути і фахівця в цій галузі діяльності.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ ЮРИДИЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Проценко Г.В., Святовець В.В. (Харків)

Юридичний переклад вважається небезпідставно одним з найбільш складних видів перекладу. Це обумовлено, перш за все, тим, що при перекладі мовних юридичних текстів звичайних навичок перекладача недостатньо. Необхідно орієнтуватися в чинному законодавстві, а також володіти спеціальною лексикою і знати особливості використання англійської юридичної термінології в конкретному контексті. Юридичний переклад завжди пов'язаний з певними труднощами, зокрема, неможливістю перекласти нормативний акт, договір та інші документи, не розбираючись в тонкощах використання юридичної термінології.

Характерною рисою англійської правової документації є переважне використання канцелярського стилю (велика кількість кліше, певна консервативність лексики, складний синтаксис, велика кількість модальних дієслів, які мають семантику повинності, переважання дієслівних форм теперішнього часу) [Алексеева И.С. , 1: 56].

Англійській документації також притаманний суто іменний характер стилю. Один і той же іменник в текстах документів може повторюватися і навіть не замінюватися займенником. В правових документах часто вживаються іменники, які називають людей за ознакою, зумовленою дією або відношенням: *employer* – *наймач*, *plaintiff* – *позивач*, *defendant* – *відповідач*, *witness* – *свідок*. Числівники в правовому стилі пишуться цифрами, за винятком таких грошових документів, як рахунки, розписки тощо [Кэтфорд Д.К., 2: 16].

Особливістю юридичного стилю є також переважне вживання інфінітиву в порівнянні з іншими дієслівними формами, а також переважне використання непрямої мови.

При перекладі англійських юридичних документів фахівці стикаються з *legalese* – “особливим стилем, специфічними формулюваннями і конструкціями,

на основі яких побудована велика кількість документів” [Власенко С.В., 3: 132]. Цей стиль є більш точним і менш двозначним, ніж правова англійська мова. Для нього характерні такі риси:

- використання слів і виразів, які “не несуть конкретного смислового навантаження у звичайному, повсякденному розумінні” [Власенко С.В., 3: 163]. Наприклад: *replevin* – *позов про повернення володіння рухомою річчю, віндикаційний позов*;

- використання слів і виразів, які, окрім звичайного, повсякденного сенсу мають ще й особливий юридичний підтекст, наприклад: *tort of nuisance* – *делікт, заснований на порушеному праві особи спокійно володіти власністю*;

- використання консервативної лексики, яка дуже рідко використовується в повсякденному спілкуванні: *hereinafter* – *далі за текстом*; *aforesaid* – *раніше згаданий* [Власенко С.В., 3: 132].

Отже, при перекладі юридичної документації необхідно досконально розбиратися в культурних особливостях носіїв мови. Значну роль у цьому зв’язку грають не тільки володіння соціальними знаннями правових норм, юридичної термінології, але й особистісні якості перекладача, оскільки переклад будь-якого тексту припускає взаємодію суверенних національних мов і, відповідно, культурних концептів.

Література

1. Алексеева И.С. Введение в переводоведение. М., Academia, 2006. – 282 с.
2. Кэтфорд Д.К. Лингвистическая теория перевода: Об одном аспекте прикладной лингвистики: пер. с англ. М.: Едиториал УРСС, 2004. – 94 с.
3. Власенко С.В. Договорное право: практика профессионального перевода в языковой паре английский-русский : учеб. для юрид. и лингвист. фак. / С.В. Власенко. - М. : Волтерс Клувер, 2006. – 301 с.

КОМПЬЮТЕРНЫЕ ПРОГРАММЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ПЕРЕВОДЧИКОВ И ПЕРЕВОДЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ В НЕЯЗЫКОВЫХ ВУЗАХ

Романюк С.Н. (Харьков)

Высокий уровень профессиональной подготовки юриста гарантирует его конкурентоспособность на мировом рынке труда. В европейской кредитно-трансферной (ECTS) системе предусмотрена обязательная междисциплинарная триада: профильные дисциплины, иностранный язык и информационные технологии. [1] Таким образом, профессиональная подготовка базируется на принципе междисциплинарной интеграции и принципе компетентностного подхода. Это обеспечивает приобретение профессиональных компетенций, которые делают возможным для выпускника неязыковых специальностей эффективно осуществлять профессиональную деятельность и выступать равным партнером в поликультурном профессиональном пространстве, а также устраняет ограничения для его дальнейшего образовательного и карьерного роста в любой стране мира.

Одним из компонентов профессиональной поликультурной компетентности является переводческая компетенция. Она состоит из тесно взаимосвязанных составляющих компетенций. Анализ научных публикациях показывает, что основными компетенциями выступают: лингвистическая, техническая, информационная, коммуникативная, поликультурная. При этом, рассматривая различные виды перевода текстов правового характера, теории и практики согласны в том, что юридические тексты относятся к одним из наиболее сложных материалов для перевода. Основная причина: язык юридического документа не терпит неоднозначности. При переводе законодательных и официальных документов иногда невозможно подобрать точный и полностью адекватный перевод юридического термина с языка оригинала на переводимый язык, что создает крайне серьезные сложности для целевого использования переведенного иноязычного документа. В процессе перевода осуществляется не только

двуязычная коммуникация, а также проводится анализ и сопоставление не просто культур, а их исторических, правовых, политических, социальных и ряда других компонентов.

Необходимо признать, что в Украине неязыковые вузы выделяют мизерное количество кредитов на дисциплину «Иностранный язык» (2-2,5 из 240 для степени «бакалавр»), что делает невозможным формирование профессиональной поликультурной компетентности. При этом одной из основных тенденций современного рынка труда является то, что именно профессионалы, не имеющие специальной языковой подготовки с высоким уровнем профессиональной поликультурной компетентности, больше всего востребованы работодателями и задействованы в международном деловом сотрудничестве. ECTS предоставляет языковым кафедрам широкий набор инструментов для решения этой проблемы: организация самостоятельной и индивидуальной работы с использованием дистанционных технологий и интерактивных методов обучения. С этой целью целесообразно создать курс, например, «Переводческий практикум для юриста», целью которого будет формирование профессиональной переводческой компетентности с использованием вспомогательных компьютерных программ профессиональных переводчиков, такие как Memsource Cloud, Trados, Wordfast. Основной задачей практикума является формирование и развитие умений письменного перевода. Анализ вспомогательных компьютерных программ показал, что возможно создать практикум, который будет иметь профессиональную специализированную ориентацию, так как в основе самих программ лежит обязательная междисциплинарная триада. Общая черта таких программ – сохранение текста перевода в виде отдельных предложений в специальной базе данных, которая называется «переводческой памятью». Если в будущих переводах встретится предложение, которое совпадает или в достаточной степени совпадает с предложением, уже имеющимся в переводческой памяти, программа выводит предложение из переводческой памяти на экран, и переводчик может использовать предложение в таком же виде

или изменить его. Из переводческой памяти можно осуществлять поиск соответствия конкретного выражения или термина. Вспомогательная программа для перевода позволяет составлять словари терминов и использовать их при переводе: программа автоматически находит имеющиеся в словаре терминов слова или позволяет просмотреть их перевод и перенести в текст. Это свойство очень важно для юристов, которым приходится иметь дело с узко профильной юридической или деловой документацией из источников разных правовых систем. Например, для британского юридического и официального стиля характерно использование латинских выражений и сокращений, например *et alii* / *et al.* (и прочие), *videlicet* / *viz.* (а именно, то есть), *versus* / *vs.* / *v.* (против), *id est* / *i.e.* (то есть), а также таких устоявшихся выражений *hereinafter* named (именуемый в дальнейшем), *beg to inform* (уполномочен Вас уведомить), *aforsaid* (вышепоименованный), *hereby* (данным документом), *therewith* (вместе с тем), терминологические функции, которых являются языковым анахронизмом. Тем не менее, в современных юридических документах Великобритании, основной целью которых является максимально точное описание договоренностей, достигнутых между несколькими участниками, корректное соответствие языковых средств приобретает особое значение, в частности, выдерживается точное их совпадение с лексикой соответствующих законов, кодексов, уставов, конвенций и иных юридических документов. [2] При переводе уставных документов различных объектов предпринимательской деятельности нужно учитывать, квалификацию этих объектов принятых в США, Европе и Украине. Так, например, полное товарищество соответствует *general partnership* в США и *unlimited partnership* в Великобритании; общество с ограниченной ответственностью - *private limited company* (*Ltd* или *LLC*) в Великобритании, а в США под эту квалификацию попадают *C*, *G* и *S corporations* в зависимости от числа акционеров и вида налогообложения. Благодаря использованию переводческой памяти можно быстрее перевести тексты с повторяющимися или похожими частями. Улучшается и качество благодаря сохранению в

переводческой памяти исправлений редакторов. Возможность поиска соответствий из переводческой памяти и установление терминов позволяет достичь терминологической последовательности. Целесообразно, на наш взгляд, сконцентрировать внимание обучаемых, на одной из более прогрессивных переводческих программ Memsource Cloud, «полнофункциональная переводческая среда для отделов переводов организаций, бюро переводов и переводчиков. Она включает в себя память переводов, терминологическую базу, бесплатную программу, в которой осуществляет работу переводчик, и интегрированный модуль машинного перевода». [3]

Таким образом, разработка учебных программ и курсов по иностранному языку для профессиональных целей (включая узкую специализацию) должна базироваться на междисциплинарном принципе, который предполагает взаимосвязь, взаимопроникновение и интеграцию учебных дисциплин по конкретным направлениям профессиональной подготовки с учетом индивидуальных интересов обучаемых, и, следовательно, и тех компетенций, которыми должны овладеть будущие специалисты. Создание «Переводческого практикума для юриста» потребует тесного взаимодействия преподавателей обязательной междисциплинарной триады, а также разработчиков программ для перевода и работодателей.

1. ECTS Users' Guide. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ec.europa.eu/education/tools/docs/ects-guide_en.pdf
2. [Английская лексика по темам юриспруденции](#) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://rfcmd.com/index.php?option=com_content&view=article&id=2363:anglijskij-dlja-yurista&catid=19:vocabulary-lessons&Itemid=15
3. Memsource Cloud. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.memsource.com>

ВИКЛАДАННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ СТУДЕНТАМ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Савицька Л.В. (Харків)

У сучасних умовах випускник вищого навчального закладу повинен не лише мати знання й уміння, необхідні для майбутньої трудової діяльності, але бути готовим до сприйняття новітніх тенденцій і технологій, що стрімко розвиваються. Наявність висококваліфікованих спеціалістів в усіх галузях науки, техніки, економіки є одна із запорук економічної стабільності будь-якої нації. У час глобалізації та інтеграції стає все очевидніше, що фахівців треба готувати для роботи не лише в рідній країні, але в Європі і навіть світі в цілому. Тому одним із найбільш актуальних завдань навчання англійській мові на економічних факультетах вищих навчальних закладів є формування в студентів умінь використання іноземної мови для практичної роботи за фахом, підвищення свого професійного рівня і досягнення кар'єрних цілей.

Переклад науково-технічної літератури по праву займає почесне місце серед інших перекладів. Процес перекладу – своєрідна діяльність, яка направлена на найбільш повне відтворення на іншій мові змісту і форми іншомовного тексту.

Відомо, що повнота, точність і правильність перекладу науково-технічних текстів значною мірою залежить від того, наскільки правильно перекладач визначає і розуміє граматичні форми, синтаксичні конструкції та структуру речення. Для виконання перекладу знання граматики та способів передачі граматичних явищ не менш важливе, ніж знання термінології, тому що відповідники термінів можна достатньо швидко знайти у словнику, тоді як пошук відповідника граматичної форми або синтаксичної конструкції може виявитися досить довгим, якщо не знати перекладного відповідника граматичного елементу.

Між науково-технічними текстами, написаними різними мовами, також існують значні граматичні відмінності, зумовлені особливостями граматичної будови мови, нормами і традиціями письмового наукового мовлення. Так, в англійських фахових текстах значно частіше, ніж в українських, вживаються

форми пасивного стану та безособові форми дієслів, дієприкметникові звороти й специфічні синтаксичні конструкції, особові займенники першої особи однини та однокленні інфінітивні й номінативні речення тощо. Та все ж найбільше між англійськими та українськими науково-технічними текстами граматичних розбіжностей інвентарного характеру, зумовлених особливостями побудови цих мов. В українській мові відсутні неозначений та означений артиклі, що вживаються в англійській мові не тільки як певні означення, а й сигналізують про особливості розподілу інформації у англійському реченні.

Обов'язковою умовою адекватного перекладу є вміння правильно аналізувати граматичну будову іншомовних речень, правильно визначати граматичні труднощі перекладу й конструювати речення у перекладі відповідно до норм мови і жанру перекладу. Зрозуміло, що перекладач повинен бути добре обізнаним з граматичними особливостями вихідної та цільової мов, основами теорії перекладу взагалі та науково-технічного перекладу зокрема, а також із перекладними відповідниками у галузі граматики та лексики, перекладацькими трансформаціями, способами перекладу різних мовних та мовленнєвих явищ. Все це становить частину загальної компетенції перекладача, яка, звичайно, значно ширша від означеної нами.

Подані основні проблеми перекладу, які пов'язані з відмінностями структур англійської й української мов та особливостями передачі різних конструкцій є одним із найбільш актуальних завдань навчання англійській мові на економічних факультетах вищих навчальних закладів.

Література

1. Карабан В. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми – Вінниця: Нова книга, 2004. – 574 с.

ОСОБЛИВОСТІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА НАПРЯМОМ «ПРАВознавство»

Сазанова Л.С., Русанова Л.І. (Харків)

Однією з важливих дисциплін в вищих навчальних закладах, які готують фахівців за напрямком «Правознавство», залишається іноземна мова. Подальше розширення міжнародних зв'язків із представниками інших країн неможливе без спілкування із спеціалістами як на професійну тематику, так і на побутові теми. Майбутні правознавці повинні володіти іноземною мовою на такому рівні, щоб отримати та передати необхідну інформацію про іноземця, який може бути як підозрюваним, так і потерпілим (жертвою). Комунікативна компетенція передбачає реалізацію міжособистісного і міжкультурного спілкування, тоді як інформаційна культура передбачає здатність працювати з інформацією і людьми. Випускники вузу повинні швидко та вільно висловлювати свої думки в різних життєвих ситуаціях. Для того щоб досягти такого рівня володіння іноземною мовою, випускникам середніх навчальних закладів необхідно мати достатньо високі знання. В процесі навчання іноземній мові пріоритет надається усному мовному спілкуванню. За допомогою активних форм і методів навчальний процес наближається до реальності та імітує професійну діяльність. В процесі мовленнєвої діяльності відбувається обмін різноманітною інформацією між двома особами або більшою кількістю осіб. Найбільш оптимальним варіантом є група, яка складається від шістьох до десятих студентів. Характерними рисами навчання іноземній мові на сучасному етапі є відсутність зазубрювання слів, словосполучень, діалогів та текстів, які не мають практичної цінності для майбутньої роботи за фахом. Увесь навчальний матеріал має бути використаний свідомо. Важливим моментом навчання іноземній мові залишається широке використання сучасних новітніх технологій (інформаційних, телекомунікаційних, навчальних комп'ютерних програм, системи мультимедіа, дистанційних технологій, використання інтернет-ресурсів). Комунікативний підхід передбачає використання таких матеріалів, які вживаються носіями мови. Мовленнєва

діяльність на практичних заняттях з іноземної мови зазвичай відбувається в присутності викладача, під його контролем та допомогою. Форми роботи можуть бути різноманітними: пари, три особи, невеликі групи або вся група. Викладач оцінює не тільки правильність висловлювань, але й швидкість мовлення або читання.

Інноваційні методи навчання іноземній мові спрямовані на розвиток особистості, творчості, потенціалу та резерву студентів. Все це розкривається під час навчального процесу. Мовленнєве спілкування має складний характер, мотив, задум і внутрішню програму. Використання сучасних методів викладання іноземної мови досягає позитивного результату тільки тоді, коли викладач створює комфортну атмосферу для кожного студента, постійно стимулює його інтереси та творчі здібності, заохочує бажання спілкуватися іноземною мовою. Кожна особа активно виконує свою роль. Саме студент, а не викладач стає головною особою в навчальному процесі. Метою комунікативного методу навчання є навчити студентів спілкуватися іноземною мовою, при цьому використовувати рольові ігри в реальних ситуаціях (вживання української мови необхідно звести до мінімуму). Граматика вивчається не механічно, а розсудливо та переважно інтуїтивно. Викладач намагається навчити студентів відчувати правильність побудованих висловлювань. Ефективність методу залежить від бажання і професійності викладача використати позитивний досвід вітчизняних і іноземних методик. Методи навчання іноземних мов ґрунтуються на такому підході, який допомагає розкрити творчий потенціал майбутніх правознавців і сприяє розвитку та самовдосконаленню навчально-комунікативного процесу. Слід визначити, що метод має як переваги, так і недоліки. До переваг можна віднести формування навичок спілкування і неформальну форму навчання. До недоліків – той факт, що менш уваги приділяється граматиці та вивченню складної лексики.

ОРГАНИЗАЦИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ НАД ТЕРМИНОЛОГИЕЙ

Святовец В.В., Проценко А.В. (Харьков)

Проблема обучения терминологии в ВУЗах изучается давно, однако о ее существовании не перестают говорить даже сейчас, когда на вооружении у лиц, сталкивающихся с терминами в ходе работы с профессиональной литературой, появились компьютеры. Последние, после создания электронных отраслевых словарей, казалось бы, вообще должны были снять проблему, но она существует, и мы видим несколько причин ее существования:

1) в настоящее время очень быстро появляются новые термины, и специалисты не успевают дополнять ими так же стремительно устаревающие словари;

2) авторы новых терминов зачастую абсолютно игнорируют самые общие принципы терминообразования, что затрудняет, а в некоторых случаях делает невозможным правильное понимание терминов, а тем более передачу их на иностранном языке;

3) лица, сталкивающиеся с новыми терминами, в силу недостаточной профессиональной подготовки просто оказываются неспособными их истолковать, а если даже находят терминологические эквиваленты, то в последствии о них забывают или делают одну из грубейших ошибок при передаче терминов на другой язык – используют для их передачи другие слова или группы слов.

Если борьба с первыми двумя проблемами требует времени, то последнюю можно решать очень оперативно, с помощью программного обеспечения для ведения авторских терминологических словарей. В Интернете можно найти довольно много ПО, которое подходит для ведения словарей. Мы часто прибегаем к использованию продукта под названием Treepad Lite, который, с нашей точки зрения, является вполне подходящим для решения вышеуказанной проблемы, и в данной работе хотели бы вкратце ознакомить всех заинтересованных с его

возможностями, а так же предложить простой, но, с нашей точки зрения, рациональный подход к работе с терминами.

Продукт Treepad Lite является бесплатным и может быть скачан с официального сайта разработчика <http://treepad.com/> наряду с другими, более продвинутыми, но платными версиями. Treepad Lite состоит из двух основных компонентов: окна, в котором можно формировать древовидный каталог, и окна, в котором можно записывать и читать информацию, соответствующую каждой ветви формируемого дерева. В этом продукте реализована хорошая система поиска как по каталогу, так и по загружаемым файлам, и есть поддержка гиперссылок как на внутренние, так и на внешние файлы, включая размещенные в Интернете.

Имея даже такой каталогизатор общего назначения, специалист, работающий с профессиональной литературой, может довольно многое. Мы же, в рамках указанной проблемы, рекомендуем использовать его следующим образом:

1) дублировать в каталогизатор найденные в электронных или обычных словарях термины и создавать гиперссылки как на использованные источники, так и на текстовой материал;

2) обязательно заносить в него эквиваленты терминов, найденные в онлайн-словарях с указанием ссылок на последние;

3) в случае отсутствия эквивалентов в словарях, сохранять в каталогизаторе эквиваленты терминов, найденные в ходе их поисков в профессиональной литературе аналогичной направленности (с созданием ссылок на обработанную профессиональную литературу);

4) в случае неудачных поисков сохранять в каталоге все рабочие варианты эквивалентов и в последующем проверять их на существование в Интернете.

К сожалению, рамки данной работы не позволили нам аргументировать важность предложенных операций, в связи с чем мы надеемся продолжить обсуждение подходов к организации работы с терминологией в последующих работах.

РОЛЬ КОГНИТИВНИХ МЕХАНІЗМІВ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРЕКЛАДАЧА

Сорока Н. А. (Харків)

На сучасному етапі розвитку суспільства вивчення комунікативної діяльності перекладача набуває все більшої значущості. Пошук нових підходів до проблеми навчання перекладу визначає необхідність глибокого дослідження когнітивних процесів, які залучені до мовленнєвої діяльності перекладача.

У мовленнєвій діяльності перекладача дослідники виділяють три рівня психологічних механізмів: загальнопсихологічні (сприйняття, пам'ять, усвідомлення); специфічні в межах діяльності (регуляція діяльності, уважність, вірогідність прогнозування мовлення, яке сприймається, та синтез власного відтворення інформації); специфічно перекладацькі (для усного перекладу - перекодування, компресія, декомпресія і т.д.)[2:46]. Особливість всіх психологічних механізмів, які задіяні у процесі перекладу, полягає у наступному: 1) рецептивні і продуктивні мовленнєві акти об'єднуються в один складний загальний процес; 2) переформулювання однієї й тієї ж думки відбувається за допомогою різних мовних засобів; 3) предметом діяльності виступає думка іншої особи; 4) передбачається високий рівень одночасного володіння внутрішнім та зовнішнім мовленням [3].

Специфіка мовленнєвих операцій віддзеркалюється на психологічному типіві перекладача. У перекладачів письмових текстів більш розвинутими є інтроспекція, довгострокова пам'ять, зорове сприйняття інформації, повільність та вимога точного формулювання. Для перекладачів, які працюють в галузі усного перекладу, характерними є відкритість і уповільненість у висловлюванні думки, емпатія, перевага сприйняття на слух, швидка реакція, розвинута інтуїція, вимога нечіткого формулювання [6]. В процесі розуміння перекладачем письмового тексту велику роль відіграє рефлексія, яку Г.І.Богин визначає як встановлення зв'язку між використаним досвідом минулого і тієї ситуацією, яка представлена у

тексті як предмет для засвоєння [1:16]. Однак в процесі усного перекладу, особливо синхронного, спроможність рефлексії майже зведена до мінімуму. Усний переклад пов'язаний із напруженою увагою, інтенсивною роботою пам'яті, здібністю утримувати у пам'яті більші за обсягом відрізки мовлення і прогнозувати розвернення змісту. В процесі прогнозування перекладач керується насамперед власним попереднім когнітивним досвідом, отже чим ширше діапазон цього досвіду, тим більш успішним буде пошук адекватного перекладу. Певною мірою перекладач ідентифікує себе із отримувачем перекладу, прогнозує його потреби і очікування, спирається на систему власних метамовних оцінювань [6:85].

Створення тексту перекладу виступає результатом інтерпретаційних мовленнєво-розумових операцій перекладача, які мають місце в процесі сприйняття оригінального тексту. Компоненти мовленнєвої діяльності у перекладача-білінгва мають чітку специфіку: 1) перекладач орієнтується виключно на мовленнєві інтенції своїх «замовників» - авторів текстів, що перекладаються; 2) етап програмування висловлення опосередкований його оригінальною формою; 3) реалізація програми (добір слів, граматичне прогнозування, добір та співставлення синтаксичних варіантів) відбувається в результаті постійного переключення з однієї мови на іншу[4:24].

Отже, для того, щоб перекладач міг успішно розв'язувати проблеми, що пов'язані із різницею концептуалізації дійсності з боку носіїв різних мов і культур, він повинен володіти здібністю структурувати інформацію, яка надходить за вербальними та невербальними каналами комунікації у відповідності до засобів концептуалізації знань як в галузі рідної лінгвокультури, так і в сфері тієї, що вивчається. Мовній особистості перекладача повинен бути притаманний широкий діапазон індивідуального культурно-когнітивного простору, постійне бажання накопичувати нову інформацію із різних галузей людської життєдіяльності, здібність виводити нову, імпліцитну інформацію на підставі когнітивної обробки лінгвістичного та екстралінгвістичного матеріалу.

Володіючи великим комунікативно-мовленнєвим арсеналом перекладач повинен володіти гнучким когнітивним механізмом, здібним до сприйняття та засвоєння різнопланової інформації.

Література

1. Богин Г. И. Модель языковой личности в ее отношении к разновидностям текстов: автореф. ... д-ра филол. наук / Г. И. Богин. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1984. – 31 с.
2. Ермолович В. И. Проблемы изучения психологических аспектов перевода / В. И. Ермолович // Тетради переводчика / под ред. С. Ф. Гончаренко. – 1999. – Вып. 24. – С. 45–62.
3. Зимняя И. А. Психологический анализ перевода как вида речевой деятельности / И. А. Зимняя // Вопросы теории перевода. – 1978. – Вып. 127. – С.37–49.
4. Леонтьев А. А. Основы теории речевой деятельности / А. А. Леонтьев. – М.: Наука, 1974. – 368 с.
5. Минченков А. Г. Когниция и эвристика в процессе переводческой деятельности / А. Г. Минченков. – СПб.: Антология, 2007. – 256 с.
6. Петрова Е. С. Автокоррекция переводчика и принцип дистанцирования / Е. С. Петрова // Вестник ЛГУ им. А.С. Пушкина. – 2006. – № 2. – С. 83–89.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Сорокіна Г.М., Томах Т.І. (Харків)

Мовна підготовка майбутніх правоохоронців є невід'ємною складовою їхнього навчання. Відповідно до вимог державного освітнього стандарту вони повинні знати лексико-граматичний мінімум в обсязі, необхідному для роботи з іншомовними текстами у процесі професійної діяльності, володіти навичками професійного спілкування іноземною мовою.

Досвід викладання німецької мови у виші МВС показує, що курсанти при

перекладі автентичних текстів за фахом стикаються зі значними труднощами. Це пояснюється тим, що вивчення іноземної мови відбувається на 1 та 2 курсах, а введення в спеціальність починається пізніше. Курсантам не вистачає знань за фахом, вони не мають особистого професійного досвіду. Переклад же юридичної літератури вважається одним з найбільш складних видів перекладу. Він не може бути здійснений коректно без спеціальних знань у відповідній галузі права. Необхідно орієнтуватися в чинному законодавстві, знати особливості правової системи, володіти спеціальною лексикою і знати тонкощі використання іноземної юридичної термінології. Засвоєння основних понять літературного перекладу корисно починати з ознайомлення з технікою перекладу.

Переклад автентичних наукових текстів ускладнений великою кількістю граматичних структур, термінів, професійно-орієнтованої лексики, яку потрібно перекладати, використовуючи перекладацькі трансформації. Формування граматичної компетенції є основоположною умовою навчання перекладу текстів за фахом. Доцільність систематизації граматичних знань обумовлена специфікою навчання в немовному виші, де необхідно за досить короткий термін сформуванати у студентів з різним рівнем мовної підготовки вміння перекладати юридичні тексти.

Мова права характеризується певними особливостями. Її відмінною рисою є правова (юридична) термінологія. Неможливість в окремих випадках знайти точний, адекватний переклад з однієї мови на іншу - це одна з проблем, з якою стикаються курсанти.

Процес вивчення курсантами німецької юридичної термінологічної лексики є складним в силу причин як лінгвістичного, так і екстралінгвістичного характеру. До проблем лінгвістичного плану слід віднести проблеми, зумовлені специфічними особливостями німецької мови права, а саме, тісний зв'язок з загальноновживаною мовою, номінативний стиль, компактний спосіб висловлювання, високий ступінь абстракції правових понять. Мова права в значній мірі використовує загальноновживану лексику, але юридичні терміни мають

інше значення на відміну від загальноновживаних слів, які звучать однаково. Також певні труднощі в оволодінні юридичною термінологією викликають синоніми, яких багато в мові права.

Студенти нерідко стикаються з проблемою нерозуміння значення деяких німецьких термінів права, тлумачення яких часом відсутні в німецько-українських словниках. Причину виникнення такого явища слід шукати в існуванні певних історично сформованих відмінностей і особливостей у розвитку понятійної системи права ФРН та України.

Допомогти курсантам в подоланні труднощів у процесі освоєння юридичної термінологічної лексики, що викликані лінгвістичними особливостями німецької мови права, а також екстралінгвістичними особливостями, зумовленими специфікою понятійного апарату права ФРН, - завдання викладача. Це - робота, яка вимагає від нього певних зусиль створення комплексу вправ і завдань, спрямованих на формування навичок роботи з подібними текстами, а саме, підготовка різного роду методичних посібників для прищеплення навичок роботи з синонімами, омонімами, для ознайомлення з явищами полісемії, а також розробка вправ, які допомагають зрозуміти способи термінотворення і сформувати вміння правильного використання німецької термінологічної лексики.

ВПРАВИ ДЛЯ НАВЧАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ ФАХОВИХ ТЕКСТІВ

Станкевич М.Д. (Харків)

Важливим аспектом навчання технічного перекладу є методика навчання термінів, які «слід розглядати не як відокремлені змістові одиниці поза зв'язком із словами, що їх оточують та контекстом загалом, а як слова, за якими закріплені певні технічні значення, але які можуть змінювати свій зміст залежно від тієї галузі, де вони вживаються» [1, с. 8]. Отже, для кращого розуміння, терміни доцільно вводити та вивчати у контексті, а для їх кращого запам'ятовування, слід

виконувати певні вправи, наприклад, складання власного словника термінів за темами, записування значення нових слів, використання нових слів у реченнях, встановлення співвідношення окремих термінів або словосполучень англійською та українською мовами, поділ термінів за категоріями, складання поняттєвих схем за кожною темою, що вивчається, тощо.

Як вже зазначалося у попередніх публікаціях, відносно проблеми типів і видів вправ для навчання професійно спрямованого письмового перекладу [2, 3], можна прийняти за основу систему, що включає три підсистеми вправ (підготовчі, для формування навичок та для розвитку умінь). Побудова комплексів вправ для навчання майбутніх спеціалістів у конкретних сферах людської діяльності потребує складання номенклатури груп вправ у межах кожної підсистеми, а також їх видів в межах кожної групи.

Вправи для навчання термінології фахових текстів можна виділити на підготовчому етапі та на етапі формування навичок професійно спрямованого письмового перекладу.

На підготовчому етапі можливі такі вправи для засвоєння предметних знань і попереднього знайомства з термінологією: а) вивчіть паралельні тексти, подані далі, звертаючи увагу на передачу термінів, виділених жирним шрифтом, у тексті перекладу; б) розподіліть терміни, виділені жирним шрифтом у паралельних текстах, поданих далі, за поняттєвими категоріями; в) знайдіть англомовні відповідники українських слів, поданих далі, у тексті.

На етапі формування навичок письмового перекладу можна зазначити наступні види вправ: 1. для встановлення значень невідомих лексичних одиниць: знайдіть у МП відповідники виділених у тексті слів за допомогою словника; 2. для переносу значень лексичних та фразеологічних одиниць МО у МП: а) закрийте правосторонній (лівосторонній) із паралельних текстів, поданих далі, і перекладіть терміни, виділені жирним шрифтом; б) лексичний (термінологічний) диктант-переклад з використанням слів та словосполучень, що входили до змісту самостійної роботи студентів; 3. для передачі словосполучень ТО у ТП з

урахуванням правил сполучуваності у МО: вивчіть схему сполучуваності даних слів з прикметниками й перекладіть словосполучення, подані далі; 4. для утворення нових термінів: передайте наступні терміни мовою перекладу за допомогою транскодування.

Знання фахової термінології сприяє адекватному розумінню тексту оригіналу і породженню тексту перекладу, а тому є важливою складовою професійної компетентності перекладача. Отже, вправам для навчання термінології фахових текстів слід приділяти особливу увагу при навчанні професійно спрямованого письмового перекладу.

Література

1. Пронина Р.Ф. Перевод английской научно-технической литературы / Р.Ф. Пронина. – М.: Высшая школа, 1986. – 175 с.
2. Черноватий Л. М. Проблема типології вправ для навчання фахового перекладу / Леонід Черноватий // Актуальні проблеми перекладознавства та методики навчання перекладу : IV Всеукр. наук. конф., 19-20 квітня 2007 р.: тези доп. – Харків, 2007. – С. 147-149.
3. Черноватий Л. М. Основи розробки системи вправ для навчання професійно спрямованого письмового перекладу / Л. М. Черноватий, М. Д. Волчанська // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2011. – № 6-7 (16-17). – С. 320-329.

ВИМОГИ ДО ВОЛОДІННЯ НАФТОГАЗОВОЮ ТЕРМІНОЛОГІЄЮ МАЙБУТНІМИ ТЕХНІЧНИМИ ПЕРЕКЛАДАЧАМИ

Стрілець В. В. (Полтава)

Процеси глобалізації та міжнародної інтеграції нафтогазової галузі вимагають подолання мовних бар'єрів за допомогою висококваліфікованих технічних перекладачів, які повинні швидко й точно забезпечити письмовий і

усний переклад, оптимально відтворивши зміст тексту оригіналу.

Технічний перекладач повинен не тільки володіти у достатній мірі іноземною та рідною мовами і вміти грамотно висловлювати свої думки, а й добре знати предметну галузь і її специфічну термінологію. У технічному перекладі не має бути відхилень у трактуванні термінів, оскільки це може змінити суть тексту і привести до спотвореного розуміння матеріалу [1].

Англійська нафтогазова термінологія є чітко вираженою термінологічною системою, яка інтенсивно розширюється й оновлюється. Вона надзвичайно різноманітна за напрямками діяльності, включає як міжнаукові, так і вузькогалузеві терміни.

На основі аналізу науково-методичної літератури [1; 2; 3] та власного досвіду можемо констатувати, що в плані володіння нафтогазовою термінологією майбутні технічні перекладачі повинні:

- **знати** міжнауковий (deposit, field, pipe, pump, tank) і вузькогалузевий (drilling rig, wellwork) сегменти англійської нафтогазової термінології; англомовні терміни широкого спектру нафтогазової тематики (пошук і розробка газових і нафтових родовищ, видобуток, транспортування, зберігання й переробка нафти й газу, будівництво заводів, експлуатація й ремонт обладнання, охорона навколишнього середовища тощо) і їхні українські відповідники; вітчизняні й закордонні стандарти укладання документації нафтогазової галузі; суть процесів, які відбуваються під час розвідки родовищ і буріння свердловин, видобування й переробки нафти, а також основні типи обладнання, яке використовується в галузі;

- **вміти** застосовувати лексичні прийоми перекладу термінологічної лексики (транскодування, опис значення, калькування), заповнювати термінологічні лакуни; уникати синонімічного вживання термінологічних одиниць або користуватися терміном з більшою вмотивованістю внутрішньої форми, який висвітлює найважливіші сторони й ознаки денотата; не допускати довільного скорочення термінів; використовувати терміни, що встановлені відповідними

державними стандартами; якщо в тексті зустрічається термін-неологізм, підібрати еквівалент, звернувшись до довідкової літератури або проконсультувавшись із фахівцем [3: 315]; користуватися різноманітною друкованою й електронною довідковою літературою (одно- й двомовними словниками, інструкціями з експлуатації, англomовними підручниками з нафтогазової справи) для пошуку найточнішого варіанту перекладу, користуватися автентичними друкованими, аудіо й відео матеріалами для поповнення фонових і предметних знань.

Фахова підготовка технічних перекладачів з урахуванням цих вимог дозволить сформувати на належному рівні їхню термінологічну компетенцію.

Література

1. Веретенникова В. П. Отраслевой перевод в современном технологическом мире [Електронний ресурс] / В. П. Веретенникова, Г. П. Кузнецова. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Philologia/63354.doc.htm.
2. Самигуллина Л. З. Нормативные аспекты нефтегазовой терминологии [Електронний ресурс] / Л. З. Самигуллина // Электронный научный журнал «Нефтегазовое дело». – №5. – 2012. С. 447 – 456. – Режим доступу: http://ogbus.ru/authors/Samigullina/Samigullina_1.pdf.
3. Смірнова Т. В. Лексичні прийоми перекладу термінологічних одиниць транспортної галузі / Т. В. Смірнова // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»: збірник наукових праць. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. – Вип. 45. – С. 314 – 316.

НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ КУРСАНТА - МАЙБУТНЬОГО ОФІЦЕРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Стрілець Л.К., Кумпан С.М. (Харків)

В процесі викладання іноземної мови професійного спілкування в

Національній академії Національної гвардії України велика увага приділяється вивченню професійно-орієнтованої лексики, яка виступає необхідним складником у досягненні головної мети навчання курсантів іноземної мови як засобу спілкування у професійній діяльності.

В роботі з воєнною термінологією викладачеві слід звертати увагу на терміни, які найбільш часто вживаються в професійно-спрямованих текстах. Ефективним методичним прийомом навчання професійної лексики є практика словотвору: афіксальне словотворення, словоскладання, конверсія, скорочення. Знання про способи словотворення дає можливість краще зрозуміти процеси розвитку воєнної термінології і значень нових термінів, навіть тих, які ще не знайшли свого відображення у спеціалізованих словниках.

Особливістю воєнної термінології є велика наявність багатокomпонентних атрибутивних словосполучень, розуміння яких часто викликає труднощі, тому їм необхідно приділяти увагу як при введенні, так і при активізації нової термінології.

Однією із вправ, яку можна рекомендувати, є вправа з перекладу багатокomпонентних словосполучень при нарощуванні їх компонентів:

a) *weapon – individual weapon – crew-served weapon– automatic weapon– 5.56mm automatic weapon – gas-operated 5.56mm full-automatic weapon;*

b) *support– combat support – combat service support– combat service support units*

(branches)

В навчанні фахової лексики необхідно також враховувати досить суттєві розбіжності в англійській військовій термінології, яка використовується в збройних силах США і Великої Британії. Наприклад, для вираження поняття „оперативно-тактична група” в США використовується термін ***task force***, а в Британії – ***battle group***. Є певні розбіжності в термінології стосовно загальної організації збройних сил. Так, „міністерство” в США називається ***Department*** (***Department of Defense*** – міністерство оборони; в Британії – ***Ministry*** (***Ministry of***

Defence); відповідно „міністр оборони” в США – **Secretary of Defense**, в Британії– **Defence Minister**.

Важливе місце в навчанні фахової термінології посідає раціональне та правильне користування різними словниками та довідниками.

Висновки.

1. Засвоєння курсантами фахової термінології є запорукою успішного професійно спрямованого навчання іноземної мови.
2. Продуктивність засвоєння термінів та їх активне використання в усному та писемному професійно-орієнтованому мовленні багато в чому залежить від відповідної системи підготовчих вправ, послідовно спрямованих як на вдумливе засвоєння термінології, так і на активізацію вмінь аудіювання та говоріння, необхідних для застосування цієї термінології у конкретних робочих ситуаціях. Ефективним є поєднання вправ як репродуктивного характеру, що виконують ознайомлювальну функцію, так і творчих, що сприяють активному самостійному використанню термінологічної лексики відповідно до ситуації професійного спілкування.
3. Успішність та ефективність вивчення термінологічної лексики залежить від відбору іншомовного фахового матеріалу, який використовується в навчальному процесі. Таким базовим матеріалом є автентичні тексти. Вдало підібраний автентичний текст виховує у курсантів культуру професійного спілкування. Тільки на рівні тексту професійні терміни постають як цілісна комунікативна система, придатна для використання в певних робочих ситуаціях, а не як сукупність розпорошених лексем та синтагм.
4. Для ефективної роботи в навчанні фахової термінології викладачу іноземної мови професійного спілкування необхідно працювати в тісному контакті із викладачами профілюючих кафедр в напрямі визначення тематики, змісту професійно орієнтованих текстів, а також активного та пасивного словнику термінологічної лексики.

Література

1. Борщовецька В.Д. Вправи для навчання англійської фахової лексики студентів – економістів. // Іноземні мови. – 2003. - №3. – с. 24.
2. Котлярова Л.Б. Деякі психолого-дидактичні принципи розробки та проведення імітаційно-ділових ігор. // Науковий вісник Південноукраїнського педагогічного університету ім. К.Д.Ушинського. Випуск 6 - 7. – Одеса: ПДПУ ім. К.Д.Ушинського, 2002. – с. 125.
3. Семенчук Ю.О. Вивчення термінологічної лексики у курсі ділової англійської мови // Іноземні мови. 2003 №3. – С. 29-32.

ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПРОФЕСІЙНИХ ТЕКСТІВ СТУДЕНТАМИ ЮРИДИЧНИХ ВНЗ

Черкасова Т.М. (Харків)

У процесі підготовки висококваліфікованих юристів особливо гостро постає питання про підвищення якості оволодіння ними курсу іноземної мови, пошуку нових, більш ефективних методів і прийомів навчання студентів-юристів та оволодіння ними навичок з перекладу текстів за професійним спрямуванням.

Юридичний переклад можна розглядати у двох аспектах: як навчальну дисципліну і як практичну мовну діяльність. У процесі навчання студенти юридичних спеціальностей починають інтенсивно працювати з автентичними текстами професійної тематики особливо у процесі вивчення дисципліни «Іноземна мова». Складність перекладу за професійним спрямуванням головним чином полягає у тому, що тексти соціокультурної проблематики не містять лексичних одиниць специфічного характеру, на відміну від спеціальної юридичної літератури.

Переклад професійних текстів завжди пов'язаний із труднощами, які, в першу чергу, пов'язані з трактуванням професійних термінів. Одним з найважчих, як правило, вважається юридичний переклад. Переклад законів та нормативно-

правових актів та їх проектів, договорів, юридичних висновків і меморандумів, апостилів і нотаріальних свідоцтв, установчих документів юридичних осіб, довіреностей – все це знаходиться у прямій залежності від точності перекладу, ясності, повноцінної аналогії юридичних понять. Інакше тлумачення сутності правовідносин, які регулюються, буде втрачено.

У навчальній літературі для студентів юридичних спеціальностей можна зіткнутися з багатозначністю професіоналізмів, що містяться в текстах, що викликає певну складність трактування юридичних понять. Як правило, такі посібники роблять акцент на об'ємних текстах, ускладнених юридичними термінами, але не розкривають значення кожного поняття. На практиці можна зіткнутися з низкою однорідних слів, наприклад: *attorney*, *solicitor*, *counsel*, *barrister*, *lawyer* та ін. Будь-який словник запропонує цілий ряд україномовних значень кожного з цих слів, причому, найімовірніше для кожного терміна буде представлений практично один і той же список українських еквівалентів: юрист, адвокат, представник в суді тощо. Однак не дарма ж у англійській мові існує кожне з цих слів. Безумовно, справа полягає у тлумаченні значення, пошуку правильних еквівалентів, виходячи з особливостей різних правових систем.

У практичній діяльності складністю на шляху до ідеального перекладу можуть стати відмінності правових систем. Наявність загальних і окремих елементів, збігів і розбіжностей, які дозволяє відрізнити одну культурну спільність від іншої. У процесі перекладу юридичного тексту обов'язково мають бути враховані лексичні звички носіїв мови, щоб не порушувати звичне сприйняття правового документа.

Особливої уваги заслуговує використання перекладацьких трансформацій для більш якісного перекладу офіційних текстів. Найбільш часто використовують такі прийоми як калькування (запозичення іноземних слів і виразів), транскрипція і рідше транслітерація (передача знака однієї письмової системи знаком іншої системи).

Для офіційних текстів також характерна обов'язковість збереження

синтаксичної структури організації тексту, виражена в правильності лексичних та граматичних особливостей документа.

Таким чином, розглянуті особливості перекладу юридичних текстів, підкреслюють значення цієї сфери діяльності для юристів і мовознавців. Здійснення таких перекладів має ґрунтуватися на лінгвістичних, етнічних факторах і близькості сенсу між оригіналом і перекладом тексту, що є ключовими аспектами юридичного перекладу.

МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ФАХОВОЇ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА РІВНІ МАГІСТРАТУРИ

Черноватий Л.М., Хомуленко Т.Б. (Харків)

Перехід на дворічне навчання в магістратурі й підвищення вимог до рівня магістра з точки зору володіння англomовною фаховою компетентністю психолога піднімає на новий рівень вимоги до її формування протягом навчання на згаданому рівні. Забезпечення відповідності таким вимогам можливе лише за рахунок запровадження до змісту підготовки магістрів-психологів нових навчально-методичних матеріалів, що враховували б нові умови навчання. Саме для забезпечення досягнення такої мети далі викладено загальну модель професійно спрямованого навчання англійської мови і перекладу майбутніх психологів, яка утворила підґрунтя для розробки спеціального посібника для навчання майбутніх психологів на рівні магістратури [1]. Чітке професійне спрямування змісту посібника робить його зручним інструментом формування фахової складової підготовки як майбутніх перекладачів, так і психологів, забезпечуючи необхідне підґрунтя для розвитку іншомовної компетенції, особливо при підготовці до вступу в магістратуру й аспірантуру, так само як і безпосередньо в процесі навчання на згаданих рівнях.

Компетенція майбутніх психологів становить собою систему, що включає усі необхідні передумови: знання (фонові, теми, контексту), матеріал (мовний,

зокрема термінологічний) та перекладацькі дії, доведені до рівня автоматизмів. Відповідно, система вправ для навчання фахового перекладу має забезпечити наявність у свідомості студента: відповідних фонових знань, термінологічних еквівалентів з відповідної тематики та здатність виконувати перекладацькі дії на рівні автоматизмів.

Завданням посібника є забезпечення фонових знань, необхідних майбутнім перекладачеві або психологу для перекладу текстів, що відносяться до психологічної галузі, засвоєння відповідної термінології, розвиток іншомовних і перекладацьких навичок та вмінь.

Для вирішення перших двох завдань матеріал посібника подається у п'ятнадцяти розділах, які за змістом відносяться до головних сфер психології (історія психології, методи дослідження, свідомість, інтелект, увага, сприймання, мислення, особистість, пам'ять, емоції, почуття, темперамент, воля, здібності, поведінка, прийняття рішень). Посібник ґрунтується на оригінальних текстах, розміщених на відповідних сайтах Інтернету, що забезпечує автентичність як змісту, так і термінології. Система вправ (див. детальний опис у передмові до згаданого посібника) забезпечує як засвоєння термінології, так і розвиток іншомовних та перекладацьких навичок і вмінь. Компакт-диск, записаний носієм англійської мови, англо-українські й українсько-англійські абеткові словники після кожного уроку та до курсу загалом роблять посібник зручним у користуванні, а наявність у «Книзі для викладача» ключів до переважної більшості вправ створює сприятливі умови для підготовки викладачів та самостійної роботи студентів.

Згадана модель включає п'ять навчальних модулів, перелічених далі. Реальна кількість годин на кожен модуль залежить від рівня підготовки студентів та конкретних умов навчання, тоді як обсяг годин на кожний контрольний модуль (переклад, опис поняттєвих схем, виступи за темами), що проводиться після кожного навчального модуля, залишається незмінною – 2 години на тестування і стільки ж на самостійну роботу. Зміст навчальних модулів подається далі: № 1 –

(Units 1-3): Історія психології. Методи дослідження та когнітивна психологія; № 2 – (Units 4-5): Свідомість; №3 – (Units 6-7): Інтелект, увага, сприймання; №4 – (Units 8-9): Мислення, особистість; №5 – (Units 10-11) Пам'ять, емоції, почуття; №6 – (Units 12-13) Темперамент, воля, здібності; №7 – (Units 14-15) Відношення, поведінка, прийняття рішень.

Література

1. Черноватий Л.М. Переклад англomовної психологічної літератури: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти / Л.М.Черноватий, В.І.Карабан, Т.Б.Хомуленко, О.О.Волкова // За ред. Л.М.Черноватого, В.І.Карабана та Т.Б.Хомуленко. – Вінниця: Нова книга, 2012. – 232 с.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ПРОБЛЕМИ У ЮРИДИЧНІЙ ПРАКТИЦІ (ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД)

Чурсіна Л.В. (Харків)

Освітній центр «Європейська мережа фахової підготовки працівників правосуддя» було створено в жовтні 2000 року. Одним із пріоритетних напрямків роботи цього центру є питання мовної підготовки штатних суддів і прокурорів, йдеться саме про підготовку з іноземних мов. Пов'язано це з невизначеністю в юридичній оцінці й адекватності правового тлумачення юридичних термінів у ході слухання судових справ, в яких однією із сторін виступає нерезидент як фізична, так і юридична особа.

Першорядним завданням стала розробка дієвих та ефективних інструментів, котрі могли б забезпечили покращення якості фахової підготовки правників, що включає зокрема і навчання іноземних мов штатних суддів і прокурорів. Ця націленість інституції вписується в контекст політики ЄС щодо гармонічного розвитку всіх мов і пояснюється необхідністю зміцнення взаємної довіри серед судових інстанцій ЄС і взаємного визнання судових рішень відносно

співгромадян, що підкріплюється актом, ухваленим Європейською Радою в м. Тампере від 15 і 16 жовтня 1999 року. Перепідготовка працівників правосуддя включає філологічну підготовку з іноземної мови, і не лише однієї; обмін суддів і прокурорів і проходження ними стажування в одній із країн, мова якої вивчається. Мовна компетентність є однією із умов кар'єрного росту. Після перепідготовки такі працівники отримують доплати, що є також із стимулів вивчати іноземні мови.

Попередньо проводились соціологічні опитування серед працівників правосуддя країн-членів ЄС. Статистичні дані у ході опитування продемонстрували бажання більшості респондентів вчити англійську мову (53% опитаних), друга мова за бажанням була французька мова (37 % опитаних), бажаючі вивчати іспанську і німецьку мови склали відповідно по 4% опитаних. Для порівняння наведемо дані іншого опитування, за яким 47% відсотків всього населення Європейського Союзу розмовляють англійською мовою (для 13% вона є рідною і для 34% є іноземною мовою, якою вони добре володіють), 30% населення вільно володіють німецькою мовою (для 18% - рідна мова, для 12% - іноземна мова), французькою мовою володіє 23 % населення (12% і 11% відповідно), італійською мовою – 15% (13% і 2% відповідно), іспанською мовою – 14% (9% і 5% відповідно). Звісно, така ситуація викликає занепокоєння, оскільки один із наріжних каменів політики ЄС лежать у площині інтеграційних процесів шляхом оволодіння декількома іноземними мовами. В одній із доповідей Європейської комісії зазначається: «Мови містяться в серці європейського проекту: вони відображають різні культури і водночас є ключем до розуміння цих культур».

Наразі за французькими судами закріплені перекладачі, які офіційно внесені до списку перекладачів Касаційного і апеляційних судів. Вони здійснюють як письмовий, так і усний переклади в усіх сферах судочинства: цивільного, кримінального, адміністративного чи у справах, пов'язаних з питаннями у сфері соцзабезпечення. Перекладач виконує, з одного боку функцію посередника у

спілкуванні між суддею і учасником процесу-іноземцем, з другого боку він гарантує позивачеві чи відповідачеві, або й третій стороні, що бере участь у процесі, реалізацію їх права на чесний і неупереджений розгляд справи у суді. Перекладач зобов'язаний стежити за тим, щоб його переклад не зашкодив ні громадянам-учасникам процесу, ні державним інтересам. Належне володіння юридичною термінологією є передумовою якісного перекладу і запобігання допущення судової помилки у ході слухання справи. Складно уявити, до яких наслідків ведуть помилки нефахового перекладу. Саме тому якісна філологічна підготовка працівників правосуддя забезпечить безпосередній контакт між колегами і зростання довіри і порозуміння.

L'ENSEIGNEMENT/APPRENTISSAGE DE LA TERMINOLOGIE JURIDIQUE DANS LE CONTEXTE DE LA MÉTHODE D'IMMERSION TOTALE

Chergui Mehdi (France), Chursina Ludmila (Kharkiv)

La méthode d'immersion totale est assez populaire et bien répandue dans les cours de langues pour les apprenants étrangers hors de leur pays natal. Cette méthode est également applicable et propagée dans le cadre des cours de français animés par les stagiaires FLE d'après les programmes d'échanges intergouvernementaux dans les universités partenaires de ces programmes. Comme l'on sait, les langues s'apprennent mieux en situation d'immersion totale. Cette méthode peut être appliquée, avec quelques réserves, en français sur objectifs spécifiques (FOS).

L'enseignement et l'apprentissage du FOS et notamment du français juridique se distinguent de ceux du FLE par leurs enjeux, leurs approches, leurs matériaux didactiques et leurs problématiques. Il faut prendre en considération les particularités du discours juridique, le corpus des termes en fonction d'une branche de droit, la non-cohérence de l'appareil notionnel dans deux systèmes de droit différents sans oublier le système de droit européen qui prime sur le droit national en UE. Ce qui est important,

c'est de savoir que dans l'enseignement du FOS on se base sur des connaissances solides de la part des apprenants en français général.

Par rapport aux autres méthodes didactiques, la méthode d'immersion totale prévoit l'approche actionnelle, c'est-à-dire la focalisation sur des contenus essentiels, la visualisation développée, l'apprentissage soutenu par le multimédia, la compréhension et la production orales plutôt qu'écrites. Encore un détail important: le contexte prime sur la forme ce qui veut dire que les erreurs sont largement minimisées mais acceptées.

Tenant compte de ces postulats, nous pouvons constater que la méthode d'immersion totale peut être appliquée dans l'enseignement/apprentissage de français de spécialité, notamment de français juridique, dans les groupes d'étudiants en droit ayant un niveau de connaissances satisfaisant en français général et étant motivés pour poursuivre leurs études en M1 et M2 à l'étranger. Cela est d'autant plus primordial vu les difficultés d'inscription aux facultés de droits français auxquelles se heurtent les étudiants ukrainiens: la bonne maîtrise de français au niveau B2+, C1 est l'une des conditions indispensables. Même ceux qui réussissent et ont un excellent niveau de français parlé éprouvent de l'embarras vis-à-vis de la terminologie juridique de base et son emploi correct.

Le français juridique enseigné comme l'une des disciplines universitaires peut être considéré dans une certaine mesure comme le modèle de français pré-professionnel qui pourra servir aux apprenants d'outil de communication dans leur environnement professionnel à l'avenir. Le programme de français juridique en cursus universitaire se focalise sur l'apprentissage approfondi du lexique spécialisé en fonction des domaines de droit et cela au détriment des pratiques langagières si nécessaires aux apprenants. De plus, il ne faut pas oublier que le nombre d'heures pour l'enseignement de cette discipline est limité.

La méthode d'immersion totale est plus souple que les autres car elle assure l'étude de l'appareil terminologique de manière concrète dans une langue étrangère et non pas "avec et à travers la langue natale" des apprenants. Ainsi, la langue étrangère devient un outil de communication autant que d'apprentissage, un outil qui donne du sens. Cette

forme d'enseignement/apprentissage intégré de français général et de français de spécialité aidera à structurer explicitement les savoirs des apprenants, à stimuler l'acquisition des niveaux de compétences fonctionnelles et à rendre l'apprentissage de langue de spécialité plus efficace. L'enseignement doit être axé sur la contextualisation didactique des apprentissages, sur le développement des compétences paraphrastiques des apprenants, c'est-à-dire sur la pragmatique de la reformulation comme véritable acte de parole et élément important des acquis langagiers et, par la suite, la réutilisation intensive du vocabulaire juridique de base à travers la simulation des interactions langagières en classe.

ВЗАЄМОДІЯ СТУДЕНТ-ВИКЛАДАЧ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО І ТРАДИЦІЙНОГО КЕРУВАННЯ ПРАКТИКОЮ

Шуневич Б.І. (Львів)

Види взаємозв'язків між студентом і викладачем та результати цієї взаємодії в межах навчального закладу під час дистанційного навчання (ДН) описана в багатьох зарубіжних та українських публікаціях.

Мета доповіді – поділитися досвідом організації взаємодії *студент-викладач* під час дистанційного і традиційного проведення практики зі студентами першого курсу напряму підготовки 6.020303 «Філологія» кваліфікації «Перекладач» у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності (ЛДУ БЖД).

Взаємодія між студентом і викладачем потрібна для оцінювання постійного взаєморозуміння, створення відповідних підходів, стимулювання критичного відображення і діагностики непорозумінь. Ці елементи підтримки необхідні як при організації ДН, так і при традиційному навчанні.

У доповіді детально розглянуто взаємодію *студент-викладач* під час дистанційного проведення 18-денної практики зі студентами першого курсу напряму підготовки «Філологія», яка проводилася в ЛДУ БЖД у січні 2015 р. Це позапланова додаткова навчальна практика, яку впроваджено замість аудиторних

занять, у зв'язку з тим, що потрібно було зробити перерву у навчанні всіх курсантів і студентів ЛДУ БЖД у доповнення до запланованих новорічних канікул, щоб зекономити витрати на електрику, опалення та інше у воєнних умовах нашої країни.

Традиційні навчальні практики студентів цього напрямку підготовки проводяться у такій послідовності: двотижнева навчальна практика під назвою «Інноваційні технології в перекладі» в кінці першого курсу на базі нашого університету; тритижнева навчальна практика наприкінці другого курсу на базі Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС, м. Київ), територіальних органах управління ДСНС України в областях та підпорядкованих їм районних підрозділах, навчальних закладах і науково-дослідних установах системи ДСНС; тритижнева виробнича практика після завершення третього курсу на базі українських і зарубіжних перекладацьких компаній. Під час традиційної практики викладачі кафедри, представники від підрозділів ДСНС, перекладацьких компаній працюють зі студентами безпосередньо в університеті чи компанії.

Особливістю згаданої вище додаткової практики було те, що вся взаємодія *студент-викладач* проводилася дистанційно. І студенти, і викладачі були за межами університету: хто у Львові, хто за межами Львова та України. Вони були готові спілкуватися за допомогою мобільного телефона, електронної пошти (особистої і листами розсилання), соціальних мереж, аудіо- і відео конференції, відеоконференційного обладнання, вебінарів, програмного забезпечення «Скайп».

Перелічені засоби взаємодії та зв'язку, а особливо аудіо- і відео конференції, та відеоконференційне обладнання часто використовуються в ЛДУ БЖД для проведення семінарів, міжнародних конференцій.

Під час практики цього річчї першокурсники напрямку підготовки «Філологія» мали завдання, після лекцій і практичних занять з дисципліни «Комп'ютерна лексикографія», завершити роботу над підготовкою матеріалів для «Англійсько-українського словника термінів з психології», провести дослідження структури англійських однослівних і багатокomпонентних термінів з психології відповідно

до вибраної студентом теми та підготувати тези доповіді або статті з цієї тематики. Для зв'язку в основному використовувалися мобільний телефон, електронна пошта (особиста і листи розсилання) та Віртуальний університет. Студенти старших курсів мають досвід використання інших видів дистанційної взаємодії з викладачами. Під час основної традиційної практики в кінці червня 2015 р. першокурсники будуть укладати комп'ютерний «Англійсько-український словник пожежно-технічних термінів» на базі однойменного опублікованого словника обсягом понад 20 000 термінів в комп'ютерній лабораторії нашої кафедри, а якщо буде в цьому потреба, то зможуть під керівництвом викладача дистанційно виконати це завдання вдома за допомогою спеціального програмного забезпечення для укладання словників і згаданих вище засобів зв'язку.

РОЗУМІННЯ МОВЛЕННЯ ЯК ПІДГРУНТЯ МОВЛЕННЄВОЇ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Щокіна Т. М. (Харків)

Переклад являє собою вербально-когнітивний процес і традиційно розглядається в своєму результативному аспекті, який передбачає оцінку якості перекладу за критеріями адекватності та еквівалентності. Суттєвим недоліком зазначеної вище технології перекладу є ігнорування результативності першого етапу перекладу – сприйняття перекладачем оригіналу. Розуміння тексту (або ж часткове або повне непорозуміння оригіналу) передбачає адекватність або неадекватність перекладу і значною мірою визначає рівень його еквівалентності.

На сучасному етапі розвитку теорії і практики перекладу існує велика кількість підходів до визначення та оцінки різних критеріїв саме розуміння мовленнєвої інформації, її сприйняття та відтворення. Відносно розуміння мовлення в контексті перекладу необхідно розглянути роль варіативності рівнів порозуміння за умов збереження категоріальних критеріїв оцінки результативності розуміння: точності, повноти та глибини.

Точність розуміння оригіналу при перекладі передбачає вірне сприйняття, а також подальшу передачу засобами іншої мови прецизійної інформації, наданої у тексті: буквеної (власні імена, географічні назви, назви організацій, фірм, місяців та днів тижня, торгових марок, брендів продукції), цифрової(дати, формули, одиниці вимірів), позиційно-номінативної інформації (домінанти, що супроводжуються вказівкою посади, титулу). Незалежно від форми перекладу (усний-письмовий) та виду перекладу(функціонально-стилістична та комунікативна направленість тексту) розуміння та передача прецизійної інформації не має ступенів довільності – точність виступає єдиним і неваріативним критерієм якості розуміння і перекладу [2].

Повнота розуміння оцінюється шляхом кількісної фіксації всіх суттєвих об'єктів і явищ та їх ознак, зазначених в оригіналі – це розуміння в межах всього обсягу предметних значень. Цей критерій якості розуміння є варіативним у залежності від форми перекладу(усний/письмовий). Якщо можливість досягнення оптимальної повноти розуміння оригіналу існує при письмовому перекладі, то вона майже неможлива за умов усного. Через такі фактори, як дефіцит часу, ліміт швидкості мовленнєво-розумових операцій, зниження рівня усвідомлення і контролю над здійсненням певних мовленнєвих дій, в усному перекладі спостерігаються певні зміни матеріалу, який сприймається перекладачем: порушення послідовності інформаційних одиниць і мовленнєва компресія (запобігання, узагальнення, об'єднання речень, перефразування, заміна структури речень, спрощення синтаксису).

Глибина розуміння мовлення репрезентує вертикально спрямований рух думки – рух за рівнями смислу тексту, коли реципієнт в думках прямує до більш високого рівня розуміння, «розкриває всебічні сторони предмету, більш суттєві для нього, виявляє його зв'язки з іншими предметами, явищами реального світу»[1:168].

Нелінійність смислового рівня тексту дозволяє уявити його у вигляді ієрархічно організованої структури: зміст тексту, загальний зміст, прихований,

глибинний.

Розуміння на рівні змісту тексту виступає нульовим рівнем глибини розуміння через лінійність ментальної організації інформації, яка сприймається, надмірного дотримання словесних формувань, формальності цілісного об'єднання інформаційних одиниць тексту. Таке розуміння є рефлексивним. Більш високим рівнем розуміння є усвідомлення та відтворення прихованого смислу, імплікації через розкриття підтексту авторського стилю, словесно-семантичної гри, алюзій, прагматичного контексту. Успішність розуміння на рівні прихованого смислу можлива у випадках надзвичайно високого рівня володіння мовою, наявності значного обсягу фонових знань, рецептивного рівня вербальної дотепності.

Необхідно зазначити, що робота перекладача-синхроніста в режимі реального часу передбачає поетапну рецепцію тексту мовою оригінала. Для кожного типу і виду перекладу етап сприйняття і розуміння мовлення має свої власні динамічні та результативні характеристики, знання та використання яких дозволяє економно та раціонально розподіляти когнітивний потенціал перекладача.

Література

1. Смирнов А. А. Проблемы психологии памяти /А. А. Смирнов. – М.: Просвещение, 1966. – 420 с.
2. Уланович О. И. Понимание речи как смыслоформирующее звено в речевой переводческой деятельности: лингводидактический аспект / О. И. Уланович // Иностранные языки в профессиональной коммуникации: материалы Респ. науч.-практ. семинара, Гродно, 26 апреля 2013 года /под ред. Гончар С. В., Шульга О.К. – Гродно: ЮрСаПринт, 2013. – С.39-49.

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ ТА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Яковенко Н.В., Старченко Я.С. (Харків)

На сучасному етапі розвитку вищої освіти виявляється цікавість до вивчення іноземної мови за спеціальністю. На сьогодні, існують дуже сильні тенденції до взаємодії фахівців різних профілів із зарубіжними колегами. Це не може бути вирішено без перегляду змісту навчання іноземної мови з метою встановлення більш тісного зв'язку між іноземною мовою та предметами за фахом. Проблема навчання іноземної мови в немовному вузі отримала назву «навчання професійно-орієнтованої мови» [3-5; 4]. Навчання іноземної мови з опорою на майбутню спеціальність підвищує мотивацію до вивчення мови, так як сфера інтересів студентів лежить безпосередньо в рамках професійного спілкування, а відбір мовного матеріалу з урахуванням майбутньої спеціальності служить засобом визначення «предмета» мови. Більш того, «найбільш ефективно оволодіння мовою можливо в соціально осмислених, значущих для навчаємого ситуаціях спілкування» [18,5].

В особливостях інтеграції іноземної мови з іншими предметами в немовному вузі існує два основних підходи до вивчення даної проблеми. Перший підхід реалізується від загального до конкретного. Вчені базуються на теоретичних засадах інтегрування і надають їм в подальшому більш конкретну форму. Цей підхід характерний для оптимізації методики викладання немовних предметів. Другий підхід полягає в тому, що автори ставлять за основу власне методичну проблему (наприклад, професійно-орієнтоване спілкування). Питання, пов'язані з інтегрованим навчанням, розглядаються як супутні. Подальша розробка нової методичної концепції являє собою шлях від часткового до загального у вирішенні поставлених завдань. Саме цей підхід, зазвичай, використовують при розробці інтеграційних методик навчання іноземної мови.

Явище професійно-орієнтованої іноземної мови в методичній літературі часто розглядається не як результат інтеграції іноземної мови та дисципліни за

фахом, а як один з функціонально-стилістичних різновидів мови. Очевидно, що підставою для цього підходу є лінгвістична класифікація мовних стилів.

Отже, з методичної точки зору явище професійно-орієнтованої іноземної мови бачиться більш глибоким і багатогранним, тому процес навчання повинен будуватися з урахуванням його особливостей не тільки як функціонально-стилістичний різновид мови, але й як можливий інтегрований предмет.

Дисципліна «іноземна мова професійного спілкування» - це інтегрований курс з точки зору системного аналізу. Вона являє собою об'єднання двох або декількох дисциплін в одну, яка, зберігаючи зв'язок з предметами-джерелами, набуває свої власні риси і при впровадженні в навчальний процес мало-помалу набуває якість предмєтоцентричності. Міжпредметні зв'язки, як форма інтеграції, діють паралельно з інтегрованими курсами і грають роль координатора різних дисциплін. Інтеграція іноземної мови та предмета за фахом реалізується на міжпредметній основі на рівні дидактичного синтезу. Джерелами інтеграції служать мовні та професійні знання та вміння. Таким чином, при інтеграції іноземної мови відбувається суміщення освоюваних систем (мовної та професійної) в освітньому процесі, що на практиці підготовляє до іншомовної мовленнєвої діяльності в професійних ситуаціях, а також веде до формування професійно спрямованого сприйняття мовних явищ .

Слід враховувати подвійний статус іноземної мови: як рівноправної (в плані інтеграції) дисципліни і як інструменту мовленнєвої діяльності в професійних ситуаціях. Крім того, формується уявлення про іноземну мову як про засіб отримання та обробки професійної інформації, значимої для студентів. Застосування професійного іноземної мови в тих же цілях, що і рідної, збільшує мотивацію, сприяє розвитку пізнавальної активності, що формує умови для подальшого вдосконалення іноземної мови паралельно з поглибленням професійних знань.

Література

1. Лунева М. И. Комплексный подход к формированию умений профессионально-ориентированному общению на неродном языке студентов-нефилологов в сфере таможенной деятельности: дисс. канд. пед. наук / М. И. Лунева. – М., 1997. – 180 с.
2. Макар Л. В. Обучение профессионально-ориентированному общению на английском языке студентов неязыкового вуза: автореф. дисс.... канд.пед.наук / Л. В. Макар. – СПб., 2000. – 21 с.
3. Максимова В. Н. Межпредметные связи в учебно-воспитательном процессе современной школы / В. Н. Максимова. – М.: Просвещение, 1987. – 157 с.
4. Серова Т. С. Психологические и лингводидактические аспекты обучения профессионально-ориентированному иноязычному чтению в вузе / Т. С. Серова. – Свердловск: Изд-во уральского университета, 1988. – 232 с.
5. Тарнопольский О. Б. Методика англоязычного погружения в обучении английскому языку и специальным дисциплинам в экономических вузах : монография / О. Б. Тарнопольский, В. Е. Момот, С. П. Кожушко и др. [под общ. ред. О. Б. Тарнопольского, В. Е. Момота, С. П. Кожушко]. – Днепропетровск: Изд-во ДУЭП, 2008. – 236 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Артеменко Тетяна Миколаївна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Володіна Тетяна Святославівна - кандидат філологічних наук, доцент, докторант кафедри німецької філології, перекладу та прикладної лінгвістики Київського національного лінгвістичного університету

Воробйов Віталій Володимирович - лінгвіст-перекладач, директор перекладацької компанії «Промова», координатор європейської програми Elia Exchange, спеціаліст зі зв'язків з діловими колами у ВСВП

Гашук Наталія Степанівна - викладач кафедри іноземних мов та технічного перекладу Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

Гнезділова Ярослава Володимирівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської мови та перекладу факультету сходознавства Київського національного лінгвістичного університету

Говорун Алла Валентинівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Гончарова Жанна Миколаївна – викладач кафедри іноземних мов та перекладу Харківського національного економічного університету імені С. Кузнеця

Горбач Наталія Львівна - старший викладач кафедри іноземних мов Харківського національного університету внутрішніх справ

Демченко Діна Ісхаківна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Дробіт Ірина Михайлівна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов та технічного перекладу Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

Єрмоєнко Інна Вікторівна - старший викладач кафедри іноземних мов

Національної академії Національної гвардії України

Зайцева Маргарита Олексіївна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Зінуківа Наталія Вікторівна - кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології та перекладу Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля

Іванова Інна Леонідівна – старший викладач кафедри іноземних мов Харківського національного університету внутрішніх справ

Кальченко Тетяна Михайлівна - старший викладач кафедри іноземних мов Харківського національного університету внутрішніх справ

Колбіна Тетяна Василівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов та перекладу Харківського національного економічного університету імені С. Кузнеця

Колос Юлія Зіновіївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка

Коршенко Анатолій Євгенович - старший викладач кафедри іноземних мов Харківського національного університету внутрішніх справ

Котляров Дмитро Миколайович – викладач кафедри теорії та практики перекладу англійської мови Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна

Коцюк Леся Миколаївна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології Національного університету «Острозька академія»

Кумпан Світлана Михайлівна - доцент кафедри іноземних мов Національної академії Національної гвардії України, м. Харків

Кучеренко Олена Федорівна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри мовної підготовки Національного університету цивільного захисту України.

Липко Ірина Петрівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Лютвієва Ярослава Павлівна – старший викладач кафедри іноземних мов та перекладу Харківського національного економічного університету імені С. Кузнеця

Макогон Олена Анатоліївна - кандидат технічних наук, начальник відділення АСУ факультету військової підготовки Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

Малєєва Тетяна Євгенівна – старший викладач кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Міщенко Вікторія Яківна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Мягка Маргарита Миколаївна – викладач кафедри іноземних мов Національної академії Національної гвардії України, м. Харків

Новік Світлана Андріївна - старший викладач кафедри іноземних мов Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

Оганезова Ганна Сергіївна - старший викладач кафедри іноземних мов Харківського національного університету внутрішніх справ

Ольховська Алла Сергіївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та практики перекладу англійської мови ХНУ імені В. Н. Каразіна

Пантелєєва Олена Яковлівна – викладач кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Панченко Олена Іванівна - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри перекладу та ЛПП Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Попович Наталія Григорівна - доцент кафедри іноземних мов Національної Академії Національної гвардії України

Проценко Ганна Володимирівна - старший викладач кафедри іноземних мов Харківського національного університету внутрішніх справ

Романюк Світлана Миколаївна - кандидат філософських наук, доцент кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Русанова Любов Іванівна - старший викладач кафедри іноземних мов Харківського національного університету внутрішніх справ

Савицька Лариса Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов та перекладу Харківського національного економічного університету імені С. Кузнеця

Сазанова Лариса Сергіївна - старший викладач кафедри іноземних мов Харківського національного університету внутрішніх справ

Святовец В'ячеслав Вадимович - старший викладач кафедри іноземних мов Харківського національного університету внутрішніх справ

Сорока Наталя Анатоліївна - кандидат психологічних наук, доцент кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Сорокіна Галина Миколаївна - старший викладач кафедри іноземних мов Харківського національного університету внутрішніх справ

Станкевич Марія Дмитрівна - асистент кафедри іноземних мов Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «ХАІ»

Старченко Яна Сергіївна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов Національної академії Національної гвардії України

Стрілець Валентина Василівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка

Стрілець Лариса Костянтинівна - завідувач кафедри іноземних мов Національної академії Національної гвардії України

Струк Тетяна Володимирівна - директор перекладацької компанії «Лінгвістичний Центр®» (м. Львів), старший викладач Національного університету «Острозька Академія» та Національного університету безпеки життєдіяльності (м. Львів). Член GALA (Асоціації глобалізації та локалізації) і асоційований член АТА (Американської асоціації перекладачів)

Томах Тетяна Іванівна - старший викладач кафедри іноземних мов Харківського національного університету внутрішніх справ

Хомуленко Тамара Борисівна – доктор психологічних наук, професор, зав. кафедри загальної психології Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди

Черкасова Тетяна Миколаївна - старший викладач кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Черноватий Леонід Миколайович – доктор педагогічних наук, професор кафедри теорії та практики перекладу англійської мови Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Чурсіна Людмила Василівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Chergui Mehdi – стажист FLE, Alliance Française de Kharkiv

Шуневич Богдан Іванович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов та технічного перекладу Львівського державного університету безпеки життєдіяльності

Щокіна Тетяна Миколаївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов №2 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Яковенко Наталя Володимирівна – старший викладач кафедри іноземних мов Національної академії Національної гвардії України